

YEREL GAZETELERDE MUHTEVA: MARDİN VİLAYET GAZETESİ 15. SAYI ÖRNEĞİ

CONTENT IN LOCAL NEWSPAPERS:
EXAMPLE OF THE 15TH ISSUE OF THE MARDİN PROVINCIAL NEWSPAPER

Adnan OKTAY*
Hatice UZUNKAYA**

Özet

Basın-yayın faaliyetleri, Cumhuriyet'e kadar istenilen düzeyde gelişme gösterememiştir. Cumhuriyet sonrasında birçok ilde devlet eliyle vilayet matbaaları kurulmuştur. Matbaanın illerde kurulmasıyla birlikte vilayet gazetelerinin yayınlanması kolaylaşmış, zamanla yerel basın çalışmaları da güçlenmiştir. Yerel basın organları bulunduğu yörenin sorunlarını dile getirmiş, halkı çeşitli yönlerden aydınlatma görevini üstlenmiştir. Bu tür çalışmalarda ilgili dönemdeki toplumun sosyal, siyasi, ekonomik gelişmeleriyle kültürel faaliyetleri yakından incelenmiştir. Bu yönüyle özellikle taşra basını, sosyal araştırmalarda vazgeçilmez temel kaynaklardan biri olarak değerlendirilmektedir. Kent yaşantısından askeri gelişmelere, bilimsel çalışmalardan haşeratla mücadeleye, mahkeme ilanlarından kan davalarına kadar birçok husus hakkında gazetelerden bilgi elde etmek mümkündür. Bu yönüyle gazeteler birer tarihî belge niteliğine sahiptir.

Yapılan araştırmada 1927-1933 yılları arasında yayınlanmış olan Mardin Vilayet Gazetesinin 15. ve 47. sayıları orijinal nüshalarıyla birlikte tespit edilmiştir. Bu çalışmada Mardin Vilayet Gazetesinin 15. sayısının muhteva incelemesi yapılarak gazetesinin tanıtılması amaçlanmıştır. Arap harfleriyle yayınlanmış olan bu sayının transkripsiyonlu metni makalenin sonunda verilmiştir. Gazetenin bu sayısı muhteva açısından incelenerek ait olduğu döneme ayna tutulmaya çalışılmıştır. Ele alınan Mardin Vilayet Gazetesinin 15. sayısında toplumsal olaylardan şehrin sosyo-kültürel yapısına kadar birçok konuyla ilgili bilgi elde etmek mümkündür. Çalışma yapılırken karşılaştırma, analiz ve transkripsiyonlu metin okuma yöntemleri kullanılmıştır.

Anahtar Kelimeler: Mardin, basın-yayın, matbaa, Vilayet Gazetesi, muhteva.

* Doç. Dr., Mardin Artuklu Üniversitesi, Edebiyat Fakültesi, Türk Dili ve Edebiyatı Bölümü, e-posta: adnanoktay3@hotmail.com; ORCID ID: <http://orcid.org/0000-0003-4196-3842>.

** Mardin Artuklu Üniversitesi Lisansüstü Eğitim Enstitüsü Türk Dili ve Edebiyatı Anabilim Dalı Yüksek Lisans Öğrencisi, e-posta: haticeuzunkaya3@gmail.com ; ORCID ID: <http://orcid.org/0000-0001-9712-2124>.

Abstract

Pressactivities could not develop at the desired level until the Republic. After the Republic, provincial printing houses were established in many provinces by the state. With the establishment of the printing house in the provinces, the publication of the provincial newspapers became easier, and the work of the local press became stronger in time. Local media organs have expressed the problems of the region where they are located and undertook the task of informing the public from various aspects. In such studies, the social, political, economic developments and cultural activities of the society in the relevant period were closely examined. In this respect, especially the provincial press is considered as one of the essentialbasic resources in social research. Newspapers provide information on many issues from urban life to military developments, from scientific studies to insect control, from court notices to blood feuds. In this respect, newspapers are as historical documents.

In the research, the 15th and 47th issues of the Mardin Provincial Newspaper, which continued its publication life between 1927 and 1933, were determined together with their original copies. In this study, it is aimed to introduce the newspaper by examining the content of the 15th issue of the Mardin Province Newspaper. The transcribed text of this issue, which was published in Arabic letters, is given at the end of the article. In addition, this issue of the newspaper was examined in terms of content and the period it belonged to was tried to be explained. In the 15th issue of the Mardin Provincial Newspaper, it is possible to obtain information on many subjects from social events to the socio-cultural structure of the city. During the study comparison, analysis and transcription text reading methods were used.

Keywords: Mardin, press, printing, Provincial Newspaper, content.

Giriş

“Muhteva, bir şeyi tutmak, içinde bulundurmak, içerik” anlamlarına gelmektedir. TDK sözlüğü içerik için “sözlü veya yazılı anlatımda verilmek istenen öz, düşünce, duygu ve imgelerin bütünü” anlamını vermiştir. Buna göre muhteva bir metnin özünü, metinde verilmek istenen düşünceyi ve metindeki imgelerinin bütünü kapsamaktadır. Bugün özellikle edebiyat sahasında yapılan eser incelemelerinde metnin şekil, üslup, muhteva, dil ve imlâ açısından incelemesi yapılmaktadır. Böylece temelde metnin çok yönlü olarak anlaşılması, günümüze aktarılması, okuyucunun anlayacağı bir seviyeye getirilmesi hedeflenmektedir. Eser incelemelerinde muhtevaya yer verilmesinin sebepleri arasında metnin eski olması, dilinin arkaik kelimeler içermesi, dilin ve sosyal hayatın ciddi kültürel değişimler geçirmesi, metnin spesifik bir konudan ya da alandan bahsetmesi gibi sebepler sayılabilir.

Eski dönemlerde yazılmış olan eserler, tarihî belge niteliğindeki vesikalar, eski Türk diliyle yazılmış eserler yanında Osmanlı Türkçesiyle kaleme alınmış Arap harfli metinler, muhteva incelemesinin yapılması için kıymete haiz belgelerdir. Türk edebiyatının klasiklerinden olan *Orhun Abideleri*’nden *Dîvânü Lügâti’t-Türk’e*, *Kutadgu Bilig*’den Mevlânâ’nın *Mesnevi*’sine, Nâbî’nin *Münşeât*’ından Şeyh Gâlib’in *Hüsn ü Aşk*’ına kadar birçok eserin muhteva incelemesi yapılmış, böylece metnin içeriğinin günümüz okuyucusu için daha anlaşılır hâle getirilmesi için çaba sarf edilmiştir.

Eski bir eserin muhteva incelemesinin yapılması, sadece edebî

metinlerle sınırlı değildir. Özellikle tarihî metinler başta olmak üzere bahsedilen sebeplerden ötürü coğrafya, tıp, hendese gibi alanlarda yazılmış eserlerin de muhteva incelemesi yapılmıştır. Bunlar arasında Evliya Çelebi'nin *Seyahatnâme*'sinden Kâtip Çelebi'nin *Kitâb-ı Cihânnümâ*'sına, *Târîh-i Nâimâ*'dan vakanâmelere kadar birçok eserin çeşitli açılardan incelemesi yapılmıştır. Muhteva incelemeleri yapılarak bu tür eserlerin en doğru şekilde anlaşılması sağlanmıştır. Muhteva ile ilgili yapılan bütün çalışmalar ciddi bir literatürel hacme sahiptir.

Muhteva incelemesi yapılan eserlerden bahsederken gazetelerden de burada bahsetmek gerekir. Özellikle ilk dönem gazetelerinden *Takvîm-i Vakâyi*, *Cerîde-i Havâdis*, *Tercümân-ı Ahvâl* ve *Tasvîr-i Efkâr* gibi gazeteler hem Osmanlı'daki Türkçe gazeteciliğin hem de Türk basın tarihinin önemli yayınları arasında yer almaktadır. Bu gazetelerden başka her ne kadar ilk yıllarda az olsa da özellikle 1895-1915 yılları arasında irili ufaklı birçok dergi/mecmua niteliğindeki gazetenin çıkarıldığı bilinmektedir. Şüphesiz bunda bir taraftan II. Abdülhamit döneminin istibdad devri olarak anılan kaotik yılların ardından gelen II. Meşrutiyet'le özdeşleşen özgürlük denemesinin verdiği alışılmadık rahatlığın etkisi büyüktür. Özellikle II. Meşrutiyet'ten sonraki serbestlik döneminde 200'den fazla gazetenin yayınlandığı tespit edilmiştir (Oktay, 2018: 9).

Makalenin merkezinde yer alan basın, ilk önce sadece gazete ve dergileri içermektedirken zamanla belirli bir zaman diliminde basılan, her çeşit haber ve fikri topluma ulaştıran birbirinden farklı yayın faaliyetleri olarak tanımlanmıştır¹. Başlangıçtan günümüze kadar basın toplumlara aydınlatma, olup bitenden haberdar etme işlevini görmüştür. İnsanlar çevresindeki ve dünyadaki olay ve gelişmelerden haberdar olmak, olup biteni anlamak, anlamlandırmak ve aktarmak ihtiyacı hissetmiştir. Bu minvalde özellikle Cumhuriyet'ten sonra yaygınlaşan matbaalarla yerel basın faaliyetleri hız kazanmış ve halkın toplumsal, siyasi, ekonomik gelişmelerden hızlı ve kesintisiz bir şekilde haberdar olması sağlanmıştır.

Sürelî yayınlar bir taraftan toplumun siyasi ve sosyal yapısından etkilenmiş öte taraftan da toplumu etkileme misyonu edinmiştir. Hâliyle geçmiş dönemin günlük yaşantısına; toplumu etkileyen sosyal, siyasi, kültürel ve ekonomik olayların izlerine sürelî yayınlar özelinde gazeteler vasıtasıyla ulaşabilir. Öyleyse enformasyon ihtiyacının giderilmesi amacıyla girişilen faaliyetler sonucunda gazetecilik başta olmak üzere basın-yayın faaliyetleri ortaya çıkmıştır denilebilir. Basın-yayın faaliyetlerinin gazetecilikten farklı olarak çok yakından ilişkili olduğu bir diğer önemli bir alan da matbaacılıktır.

¹ Güneş, Firdevs, (1990). Basın Yoluyla Halk Eğitimi, *Marmara Üniversitesi Atatürk Eğitim Fakültesi Eğitim Bilimleri Dergisi*, S. 2, s. 103-112.

1. Osmanlı'da Matbaacılık

Sert bir basmakalıp izinin genellikle kâğıt gibi yumuşak maddeler üzerine basılması yani tab' edilmesi işlemine matbaacılık denilmektedir. Osmanlı'da ilk matbaa İbrahim Müteferrika ile Said Mehmed Efendi tarafından 1726 yılında Sultan III. Ahmet'in fermanıyla kurulmuştur. Kurucusunun adı ile anılan Müteferrika Matbaası'nda, 1745 yılından İbrahim Müteferrika'nın ölümüne kadar çoğu tarih, coğrafya, gramer ve lügat türünde olmak üzere toplam on yedi kitap basılmıştır. İlk yıllarda matbaalarda siyasi ve ekonomik nedenlerden dolayı tefsir, hadis, fıkıh ve kelâm gibi dinî eserlerin basılmasına izin verilmemiştir.

Müteferrika Matbaası'nda kullanılan harfler yaklaşık olarak günümüzün 18 punto harf büyüklüğüne tekabül etmektedir. Said Mehmed Efendi ile İbrahim Müteferrika, İstanbul'da Sultan Selim semtinde İbrahim Müteferrika'nın evinde kurdukları ilk matbaayı "Dârü't-Tıbaati'l-Âmire" adıyla faaliyete geçirmişlerdir. Bu matbaayı 1795'te kurulan "Mühendishane Matbaası" ile 1802'de kurulan "Üsküdar Matbaası" takip etmiştir. Bir diğer önemli matbaa da Kavalalı Mehmed Ali Paşa'nın 1822 yılında Kahire'de kurduğu "Bulak Matbaası"dır." Özellikle II. Mahmut zamanında da baskı işlerine önem verilmiştir. 1831 yılında Üsküdar'da açılan basımevi, padişahın emri ile Beyazıt'taki Kaptan Paşa Hamamına nakledilmiş, bu matbaanın bitişiğinde "Takvîm-i Vakâyi"ni basmak için "Takvimhâne-i Âmire" basımevi kurulmuştur.

Matbaacılığın gelişmesinde basın ve yayın alanındaki gelişmelerin büyük katkısı olmuştur. Basının gelişmesi ile birlikte birçok matbaa kurulmuş, yerel basının faaliyet göstermesi ve her vilayette matbaa kurulması matbaacılığın yaygınlaşmasını ve gelişmesini sağlamıştır.

2. Osmanlı'da Basın

Osmanlı döneminde matbaa 1726 yılında kurulmasına rağmen Osmanlı'da ilk gazete 1831 yılında II. Mahmut tarafından çıkarılan "Takvîm-i Vakâyi" adlı gazetedir. İzmir ve İstanbul'da Fransız ağırlıklı gazeteler, Osmanlı'nın bir eyaleti olan Mısır'da iki ayrı gazete çıkarılmışsa da *Takvîm-i Vakâyi*'nin İstanbul'da Türkçe olarak basılması ona ilk Osmanlı gazetesi olma özelliğini kazandırmıştır. Bu gelişmeyle birlikte Osmanlı Devleti'nde gazetecilik resmen başlamıştır. *Takvîm-i Vakâyi* devlet eliyle ve devlet matbaasında haftalık olarak yayın hayatına başlamıştır. *Takvîm-i Vakâyi* devlet tarafından yapılan reformları halka bildirmek, bu reformları

² Beydilli, İstanbul'da kurulan ilk matbaanın 1492 yılında Yahudi iki kardeş tarafından kurulduğunu belirtmiştir. Detaylı bilgi için bk. Beydilli, Kemal, (2003). "Matbaa", *TDVİA*, Ankara, C. 28, s. 406-407.

³ İbrahimov, Osman, (2016). Osmanlı Devleti'nde İlk Basın Yayın Faaliyetleri ve Tuna Gazetesi, *Kafkas Üniversitesi İlahiyat Fakültesi Dergisi*, Kars, S. 5, s. 82-94.

halka benimsetmek ve halkı bilgilendirmek amacıyla kullanılmıştır. Osmanlı Devleti'nin birçok farklı etnik kökene sahip olan tebaası için gazete çok dilli (Arapça, Farsça, Fransızca, Ermenice, Rumca) olarak basılmış, böylece bütün Osmanlı halkı gelişmelerden gazete vasıtasıyla haberdar olmuştur. Dönemin bir diğer basın-yayın faaliyeti de William Churchill tarafından çıkarılan yarı resmî gazete olan 1840 tarihli *Cerîde-i Havâdis*'tir. 1860 tarihi ise Osmanlı gazeteciliği için bir dönüm noktası olmuştur. Âgâh Efendi ve Şinâsî tarafından çıkarılan *Tercümân-ı Ahvâl* özel teşebbüsle çıkarılan ilk gazetedir. Bu tarih itibari ile basın- yayın faaliyetleri ile gazetecilik, devlet tekelinden çıkarak özelleşmiş 1862'de Şinasi tarafından kurulan *Tasvîr-i Efkâr* ile güçlenerek gelişmiştir. Osmanlı basın hayatı yeni çıkan gazeteler aracılığıyla her geçen gün çeşitlenerek gelişmiş ve bu durum birçok fikrin ortaya çıkmasına sebep olmuştur. Ülke genelinde gazeteciliğin gelişmesiyle birlikte taşra ile merkez arasında haberleşmeyi sağlamak amacıyla devletin kurduğu vilayet matbaaları da faaliyete girmiş ve bu matbaalarda "Vilayet Gazeteleri" çıkarılmaya başlanmıştır. Bu matbaalarda devlet eliyle çıkarılan gazeteler daha sonra çeşitli sebeplerden dolayı özelleştirilerek yayın hayatına devam etmiştir⁴.

3. Vilayet Gazeteleri

Tanzimat'ın ilanından sonra mahallî idarelerle ilgili ilk düzenleme Sultan I. Abdülaziz döneminde 7 Kasım 1874 tarihinde çıkarılan nizamnâme ile yapılmıştır. Bu nizamnâme ile eyalet sistemi kaldırarak vilayet sisteminin temeli atılmıştır. Tanzimat Döneminde vilayetlerin oluşturulması sürecinde kültürel alanda yapılan en önemli yenilik her vilayete bir matbaanın kurulmasıdır. Vilayet matbaa ve gazeteleri, resmî bildirimleri duyurmakla birlikte yerel idarenin uygulamalarını da desteklemiştir. Vilayet matbaalarının kurulması bölge gazeteciliğinin doğmasını sağlamış, yönetici ve halk arasında iletişim kuran bir bağ olmuştur⁵.

Vilayet gazetelerinin muhtevası genellikle yasalar, yönetmelikler, resmî atamalar, iktisadi faaliyetler gibi resmî haberler çerçevesinde olmuştur. Bununla birlikte edebî yazılar ve tarihî olaylara da içerikte yer verilmeye çalışılmıştır. Vilayet gazetelerinde sağlık, kadın hakları, çalışkanlık, ulusal dayanışma gibi konularda bilinç kazandırmaya yönelik yazı ve haberlerin de yer aldığı görülmüştür. Bu bakımdan vilayet gazeteleri toplumu birçok yönden aydınlatma, halkı bilgilendirme gibi amaçlara hizmet etmiştir.

Vilayet gazeteleri, genellikle haftalık olarak 2 veya 4 sayfa olarak 500

⁴ Benek, M. Nazım, (2016). Osmanlı'da Basının Doğuşu ve II. Meşrutiyet'e Kadarki Gelişimi, *Siirt Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü Dergisi*, Siirt, C. 4, S. 6-7, s. 27-39.

Arap harfli Osmanlı dönemi gazeteleriyle ilgili olarak ayrıca bk. URL-1: Yazar Yok, (t.y.) *Osmanlıca Gazeteler*, <http://www.osmanlicagazeteler.org> adresinden 30 Ağustos 2021 tarihinde alınmıştır.

⁵ İbrahimov, Osman, (2016). Osmanlı Devleti'nde İlk Basın Yayın Faaliyetleri ve Tuna Gazetesi, *Kafkas Üniversitesi İlahiyat Fakültesi Dergisi*, Kars, S. 5, s. 82-94.

civarında tirajı bulunan ve görsel malzeme kullanılmadan basılan gazetelerdir. Vilayet gazetelerinin bir kısmı kısa ömürlü olurken bir kısmı da Cumhuriyet sonrasına kadar varlığını sürdürmüştür. Cumhuriyet'in ilanından sonra vilayet gazeteleri, matbaaların satılması kararıyla birlikte özelleştirilmişlerdir. Bu gazetelerin en önemli özelliği, Anadolu'da yerel gazetecilik kültürünü oluşturup bu tür faaliyetlerin yaygınlaşmasını sağlamış olmalarıdır. Özelleştirilen vilayet gazete ve matbaalarının etkisiyle yerel gazetecilik faaliyetleri hız kazanarak gelişmiştir⁶.

4. Mardin Basını ve Vilayet Gazetesi

Cumhuriyet Dönemi'nden önce Mardin'de basın-yayın çalışmaları Süryaniler tarafından yapılmıştır. Bu çalışmaların temelinde matbaa kullanımının büyük etkisi olmuştur. Mardin'de ilk matbaa-basın makinesi 1845 yılında Süryani Kadim Patriği II. Yakup tarafından getirilen küçük bir makineden ibarettir. Böylece 1845 yılından itibaren Mardin basınında ilk adım atılmıştır. 1872 yılında Patrik IV. Bıtrıs tarafından Londra'dan getirilen makine ile iki büyük matbaa, Deyrülzafaran Manastırı'nda kurulmuştur. İlk etapta Mardin şehrinin basın ihtiyacı bu matbaa ile giderilmiştir. *Hikmet* adlı dergi, Metropolitliğin ilk aylık dergisi olarak bu matbaada basılmıştır. M. H. Dolapönü, 1950 yılında bu iki matbaa makinesini Deyrülzafaran Manastırı'ndan şehir merkezine taşımıştır. Deyrülzafaran Manastırı'nda kullanılan bu iki matbaa, şehrin ilk matbaaları olmuştur. Öte yandan 1926-1927 yılında Mümin Bey tarafından Mardin'e üçüncü matbaa makinesi getirilmiştir. Bu makine daha sonraki yıllarda Mehmet Siret Bayar'a devredilmiştir (Dolapönü, 1972:195).

Cumhuriyet Dönemi'nde baş gösteren ekonomik sıkıntılarla teknolojik yetersizlikler basın-yayın faaliyetlerinin geç başlamasına sebep olmuş, bundan dolayı basın-yayın faaliyetlerinin gelişimi olumsuz etkilenmiştir. Öyle ki, Türkiye'de çıkan ulusal gazeteler ancak birkaç gün sonra gecikmeli olarak Mardin'e ulaştırılabilmıştır. Gazetelerin Mardin'e geç ulaşması gazete içeriğinin güncelliğini yitirmesine sebep olmuş, bu da şehrin yerel basın ihtiyacını ön plana çıkarmıştır⁷.

Cumhuriyet'in ilanından sonra Anadolu'nun birçok vilayetinde olduğu gibi Mardin'de de basın-yayın çalışmalarına önem verilmiştir. Bu anlamda 1927 yılında ilk kez Türkçe baskı yapan matbaa Mardin'e getirilerek vilayet matbaası kurulmuştur. 1927 yılında kurulan matbaada ilk sayısı 9 Ocak 1927 tarihinde yayımlanan "Mardin Vilayet Gazetesi" yayın hayatına başlamıştır. Haftalık olarak yayınlanan Vilayet Gazetesi ilk yılında perşembe günleri⁸ daha

⁶ Şeker, Mustafa, (2005). Yerel Gazeteler ve Resmî İlan, *Selçuk Üniversitesi İletişim Fakültesi Akademik Dergisi*, Konya, S. 1, s. 101-115.

⁷ Fedai, Aysel, (2018). Cumhuriyet Dönemi Mardin Basınından Bir Örnek: Ulus Sesi Gazetesi, *Türk Basın Tarihi Uluslararası Sempozyumu: 19-21 Ekim 2016, Elazığ*, Ankara, s. 1902.

⁸ *Mardin Gazetesi*, S. 15, 26 Mayıs 1927.

sonraki yıllarda ise pazartesi günleri çıkarılmıştır⁹. Mardin Vilayet Gazetesi 1930 yılına kadar yayın hayatına devam etmiş, yayın hayatına verimli bir şekilde devam edemeyen gazetenin kaderi, gazete ve matbaa müdürlüğüne Siret Bayar'ın getirilmesiyle değişmiştir¹⁰. Fakat bu da gazeteyi özellikle içinde bulunduğu ekonomik sıkıntılardan kurtaramamıştır. Kısıtlı imkânlar sebebiyle yayın hayatına devam edemeyen gazete matbaası 1933'te vilayet matbaalarının birçoğunun satılmasının kararlaştırılmasıyla özelleştirilmiştir. Bu özelleştirme sürecinde Müdür Siret Bayar tarafından Mardin Matbaası ve Vilayet Gazetesi satın alınmış, "Ulus Gazetesi" adıyla neşredilerek yayın hayatına devam etmiştir¹¹.

4.1. Vilayet Gazetesinin Kimlik ve Yayın Bilgileri

Tanzimat'tan sonra mahallî idare kanununda yapılan değişikliklerle her vilayette bir matbaanın kurulmasına karar verilmiştir. Valiliklere bağlı olarak kurulan bu matbaalarda şehrin kırtasiye ihtiyaçlarına ilaveten takvimler, salnameler ve bilimsel eserler de basılmıştır. Böylece Anadolu'da birçok il merkezinde resmî vilayet gazetelerinin yayınlanması için zemin oluşmuştur (Haykır, Yavuz-Handan, 2014: 1165).

Cumhuriyet döneminde Mardin'de ilk gazete, 9 Ocak 1927 tarihli ilk sayısıyla yayın hayatına başlayan haftalık Mardin Vilayet Gazetesidir. Yapılan araştırmada bütün çaba ve arayışlara rağmen Mardin Vilayet Gazetesinin sadece iki sayısına ulaşılabilmektedir¹². Bunlardan biri Milli Kütüphanede diğeri de Hakkı Tarık Us Koleksiyonundakıyıtli olan sayılardır. Mardin Vilayet Gazetesinin ulaşılan sayılarının künyeleri şunlardır:

- a. *Mardin Vilayet Gazetesi*, 26 Mayıs 1927, S. 15, Arşiv no: 1979 SÇ 20, Milli Kütüphane, Ankara.
- b. *Mardin Vilayet Gazetesi*, 9 Kânûnusânî 1928, S. 47, Arşiv no: 1439, Beyazıt Devlet Kütüphanesi, Hakkı Tarık Us Kütüphanesi/ Koleksiyonu, İstanbul.

⁹ *Mardin Gazetesi*, S. 47, 9 Kânûnusânî 1928.

¹⁰ Fedai, Aysel, (2018). Cumhuriyet Dönemi Mardin Basınından Bir Örnek: Ulus Sesi Gazetesi, *Türk Basın Tarihi Uluslararası Sempozyumu: 19-21 Ekim 2016, Elazığ*, Ankara, s. 1902.

¹¹ Haykır, Yavuz, (2011). Cumhuriyet Dönemi Taşra Basınından Bir Örnek: Midyat Gazetesi, *Uluslararası Midyat Sempozyumu: 7-9 Ekim 2011, Midyat-Mardin*, s. 198.

¹² Bu çalışmaya konu olan gazetenin bütün sayılarına ulaşmak için uzun süren detaylı bir araştırma yapılmıştır. Bu amaçla çok sayıda kuruluş ve kişiyle iletişime geçilip görüşmeler yapılmıştır. Araştırmaya öncelikle Mardin il ve ilçelerinden başlanarak Diyarbakır, Ankara, İstanbul gibi illerle devam edilerek araştırma derinleştirilmiştir. Resmî ve özel kurumların yanında yayıncılık faaliyetleriyle işgal eden bazı şahıslarla da görüşülmüştür. Bunlar arasında Atatürk Kitaplığı, Cumhurbaşkanlığı Devlet Arşivi (Osmanlıca Arşiv), Deyrulzafaran Manastırı Arşivi, Diyarbakır İl Kütüphanesi, Diyarbakır Ziya Gökalp Yazma Eserler Kütüphanesi, Beyazıt Devlet Kütüphanesi Hakkı Tarık Us Katalogu, Mardin Artuklu Üniversitesi Kütüphanesi, Mardin İl Halk Kütüphanesi, Mardin Valilik Arşivi, Midyat Belediyesi Arşivi, Milli Kütüphane, TBMM Kütüphanesi (Sürelî Yayınlar Arşivi) yer almaktadır. Ayrıca alanla ilgili akademisyen-yazar, yerel gazeteciler, koleksiyonerler, Mardin Süryani Kırklar Kilisesi Papazı Gabriel Akyüz ve bazı siyasilerle görüşülmüştür.

9 Ocak 1927 tarihinde ilk sayısı çıkan ve yayın hayatına 1933 yılına kadar devam eden gazetenin tahmini olarak yayınlanmış 250 sayısından sadece iki sayısına ulaşılabilmesi edebî, tarihî ve kültürel araştırmalarımız açısından büyük bir eksiklik olarak kabul edilmiştir.

4.2. Gazetenin Şekil Özellikleri

Mardin Vilayet Gazetesinin eldeki sayıları iki ve dört sayfadan ibarettir. Bu minvalde elimizdeki iki nüshadan bu çalışmaya konu olan 15. sayı iki sayfa; 47. sayı ise dört sayfadır. Diğer sayılara ulaşamadığı için bu sayıların sayfa sayısı ve diğer hususları hakkında herhangi bir fikir beyan edilmemiştir.

Gazetenin 15. sayısının birinci sayfasında Mardin ismi ortada olacak şekilde yazılmış, sağ tarafında matbaa ve adres bilgileri, sol tarafında ise “Abone Şerâiti” başlığı altında bazı ilkelere yer verilmiştir. Bu ilkelerin altında gazetenin yayın tarihi, günü, fiyatı ve sayısı yazılmıştır. Künyesi simetrik bir şekilde verildikten sonra gazetenin ilk sayfası 5 sütuna ayrılmıştır. İkinci sayfada gazetenin sağ üst tarafında “Sahîfe: 2”, orta kısmında “Resmî Mârdîn”, sol tarafında ise “Sayısı: 15”, sayfa sonunda ise “Mârdîn Vilayet Matba‘ası” yazılmıştır. Bu sayfada yer alan “Ziraat Bankası Müdüriyyetinden” başlığı, sol üst köşeden başlayarak sayfanın yarısını kaplamıştır. Geri kalan kısım ise 5 sütuna ayrılmıştır. Gazete sayfaları resimsizdir. Sayfaların yıpranmış ve yer yer yırtılmış olması okumayı güçleştirmiştir. Gazetenin ilk sayfası ulusal ve yurt içi haberlerine yer verirken ikinci sayfası tamamen şehir haberlerine yer vermiştir.

Bir diğer nüsha olan 47. sayı dört sayfadan ibarettir. Gazete adı, sayısı, yayın tarihi, günü ve fiyatı biçimsel olarak 15. nüshayla aynı özellikleri taşımaktadır. Birinci sayfanın sonunda “Mâ-ba’dı var” yani “Devamı var” yazılarak sayfanın devamının olduğu belirtilmiştir. İkinci, üçüncü ve dördüncü sayfaların başında sayfa numaraları belirtilmiş, dördüncü sayfanın sonunda “Mârdîn Vilayet Matba‘ası” yazılmıştır. Yer yer yıpranmalar gözlenmiş ve özellikle ikinci sayfadaki yazıların silik olması okumayı güçleştirmiştir.

Gazetenin 47. sayısının içeriğine bakıldığında birinci sayfada yeni çıkarılan kanunlardan bahsedilmiştir. İkinci sayfada ise maaş düzenlemelerinden vilayet haberlerine, mevsim özelliklerinden evlenme ve nişan haberlerine kadar vilayete ilgili çeşitli birçok habere yer verilmiştir. Üçüncü sayfada “Gazetemiz” başlığı altında gazetenin ikinci yaşına girdiği haberi verilmiştir. Sayfanın devamında yurt haberleriyle şehir haberlerine karışık bir şekilde yer verilmiştir. Dördüncü sayfada ise Mardin ve kazaları başta olmak üzere Türkiye’nin nüfus bilgileri yanında icra mahkemesi kararlarına yer verilmiştir.

Gazetenin 15.sayısı perşembe günü yayınlanmışken 47. sayısı pazartesi

günü yayınlanmıştır. Gazetenin yayın hayatına başlama tarihi olarak 9 Ocak 1927 tarihi kabul edilirse haftalık yayınlandığı hesap edildiğinde 15. sayının yayınlanmış olduğu tarih olan 26 Mayıs 1927 tarihine kadar toplamda 21 sayının yayınlanmış olması gerekirdi. Ancak 26 Mayıs 1927 tarihinde gazetenin ancak 15. sayısı yayınlanabilmiştir. Bu da gazetenin bazı haftalarda yayınlanmadığını göstermektedir. 6 sayılık bir eksikliğin olması, haftalık olarak yayınlanma iddiasında olan gazetenin çeşitli sebeplerden dolayı yayınlanamadığına işaret etmektedir. Dönemin olumsuz koşullarını da dikkate alarak başta ekonomik sıkıntılar olmak üzere ulaşım, iletişim, haberleşme, yazı eksikliği gibi sebepler, gazetenin yayınlanamamasının temel sebepleri arasında zikredilebilir.

47. sayının 9 Ocak (kânûnusânî) 1928 Pazartesi günü yayınlanmış olması, gazetenin yayın hayatına başladığı ilk tarih olan 9 Ocak (kânûnusânî) 1927 tarihine denk getirilmesiyle ilişkilendirilebilir. Ancak gazetenin 47. sayısında jenerik kısmında yer alan “*Her hafta pazar-irtesi günleri çıkar.*” ibaresi, gazetenin artık pazartesi günü yayınlandığını göstermektedir. Ancak yayın planının ne zamandan beri pazartesi gününe alındığı bilinmemektedir. Bununla beraber 15. sayıdan 47. sayıya kadar sadece bir sayılık bir açığın bulunması, gazetenin bu süre zarfında oldukça istikrarlı bir şekilde yayın hayatına devam ettiğini göstermektedir.

4.3. Gazetenin Amacı ve Muhtevası

Burada incelenen Mardin Vilayet Gazetesinin 15. sayısının birinci sayfasında ulusal ve yurt içi haberlerine, ikinci sayfasında ise şehir haberlerine yer verilmiştir. Yurt içi haberleri içinde özellikle dönemin siyasi ve ekonomik faaliyetleri ön plana çıkarılmıştır. Bununla birlikte sağlık, edebiyat ve yargı haberlerine de yer verildiği görülmüştür. Gazetede yer alan Mardin şehir haberleri arasında daha çok doğum, ölüm, evlenme ve mahkeme kararlarına yer verilmiştir. Gazetenin 15. sayısının detaylı muhteva incelemesi aşağıya çıkarılmıştır:

Gazetenin 15. sayısının jeneriğinde işletmenin Hükümet Konağının yanındaki Vilayet Matbaasından idare edildiği belirtilmiştir. Bir yıllık abonelik ücreti 300 kuruş olan gazete, her hafta perşembe günü yayınlanmaktadır. Gazete resmî Vilayet Gazetesi olup adet fiyatı 5 kuruştur.

4.3.1. Mardin İl Genel Meclisi'nin 14. Oturumu

Birinci sayfanın birinci sütununda Mardin İl Genel Meclisi'nin 14. Oturumunun 31 Ocak 1926 Pazartesi günü saat 15:00'te yapıldığı haberine yer verilmiştir. Meclis başkanlığını Vali Tevfik Hadi Beyefendi yapmıştır. Oturuma Mardin (4), Midyat (3), Savur (3), Derik (2), Gercüş (1), Cizre (1) ve Nusaybin (1) azaları katılmıştır. Buna göre oturuma valiyle beraber toplam

16 kişi katılmış olup üyelerin hepsi erkektir. İlk olarak yoklama yapılmış, Savur azası Emin Bey'in toplantıda olmadığı tespit edilmiş, daha sonra meclis açılmış, önceki meclis zabtı Kâtip Üye Hasan Bey tarafından okunmuş, okunan metin aynen kabul edilmiştir. Daha sonra 1927 yılının bütçesinin giderler kısmının müzakeresine geçilmiştir. Bütçe detayları aşağıdaki gibidir:

4.3.2. Birinci Kısım

Bu başlıkta birinci faslın birinci maddesinin detayları verilmiştir. Buna göre 1928 yılına mahsuben toplanacak olan il genel meclisi üyelerinin yevmiyeleri görüşülmüş ve karara bağlanmıştır. Buna göre mecliste 17 üye görev almış olup yevmiyeleri toplam 3.400 lira tutmuştur. Encümen üyeleri için aylık 500, yıllık 5.333 lira tahsis edilmiştir. 1927 yılında 10 gün uzatılan meclis üyelerinin görev uzatma yevmiyeleri 800 liradır. Buna göre birinci maddenin toplamı 9.533 lira tutmuştur.

İkinci maddede hususi muhasebe müdürünün maaşı 30, yıllık 360 lira; müdür yardımcısının maaşı 20, yıllık 240 lira; başkâtip, gelir ve gider kâtibi, yol tahakkuk memuru ve mektep vergisi tahakkuk memurunun her birinin maaşı 15, yıllık 180 lira; evrak memurunun maaşı 10, yıllık 120 lira; hususi muhasebede sorumlu muhasibin maaşı 17, yıllık 204 lira; Midyat, Savur, Cizre, Nusaybin, Gercüş, Derik hususi muhasebesi her bir memurunun maaşı 15, yıllık 180 lira olarak belirlenmiştir. Ayrıca merkeze bağlı köy ve nahiyelerin tahsildarları olan 15 süvarinin her biri için 2 lira; 3 piyadenin her biri için 10 lira olmak üzere aylık 230, yıllık 2.760 lira; mektep vergisi tahsildarları olan 8 süvarinin her biri için 12 lira; 3 piyadenin her biri için 10 lira; aylık 126, yıllık 1.512 lira olmak üzere toplam aylık 583, yıllık 6.996 lira gider olarak hesaplanmıştır.

Üçüncü maddede yazılı olan encümen başkâtibinin maaşı 18, yıllık 216 lira; ikinci kâtibin maaşı 10, yıllık 120 lira olup toplam aylık 28, yıllık 336 liradır. Dördüncü maddede 14 nahiyeye memurunun her biri için 8 lira olmak üzere aylık toplam 112 lira, yıllık ise 1.344 lira maaş belirlenmiş; hayvan yem bedeli olarak da her birine 6'şar liradan aylık 84, yıllık 1.008 lira verilecektir. Mefruşat ve diğer masraflar için yıllık 1.400 lira; resmî dairelerin kira bedeli olarak her biri 5 liradan aylık 70, yıllık 840 lira gider belirlenmiştir. Beşinci maddede belirtilen hususi muhasebe kalemi odacısı için aylık 25, yıllık 300 lira; köy ve nahiyelerin hususi muhasebelerindeki 6 odacı için aylık 90, yıllık 1.080 lira gider belirlenmiştir.

Altıncı maddede belirtilen harcırah ödemeleri için yıllık 2.000 lira; merkez ile köy ve nahiyelerin mefruşatı için 1.000 lira; kırtasiye sarf malzemeleri için 500 lira; aydınlatma ve ısıtma için 300 lira; diğer giderler için 300 lira; telgraf ücreti olarak 300 lira; 10 tahsildarın elbise bedelleri için

yıllık 620 lira; il, kaza ve nahiye müdürlerinin ikameti için inşa ve istimlak edilecek bina bedelleri için yıllık 20.000 lira olmak üzere toplamda 25.020 lira gider belirlenmiştir. Buna göre birinci kısmın toplam gideri 29.177 lira olarak tespit edilmiştir. Ayrıca birinci kısmın genel tahsisatı aylık 1.833, yıllık 21.996 lira olarak hesaplanmıştır.

4.3.3. İkinci Kısım

Bu kısmın birinci maddesinde yazılı olan mühendis maaşı 130, yıllık 1.560 lira; kondüktör maaşı 40, yıllık 480 lira; ikinci kondüktör maaşı 30, yıllık 360 liradır. Aylık toplam 200, yıllık 2.400 liradır.

İkinci maddede yazılı olan imar kâtibi maaşı 15, yıllık 180 lira; ikinci kâtip ve ambarcıdan her birinin maaşı 12, yıllık 144 lira; bir odacı ve bir seyisin toplam maaşı 40, yıllık 480 lira; makinist maaşı 150, yıllık 1.800 lira; makinist yardımcısı maaşı 45, yıllık 540 lira; şoför ve tamirci maaşı toplam 140, yıllık 1.680 lira olarak belirlenmiş olup aylık toplam 402, yıllık 4.864 lira olarak hesaplanmıştır.

Üçüncü maddede belirtilmiş olan genel ve esaslı tamirler için yıllık 10.000 lira; araştırma ve geliştirme için 2.000 lira; çadır alımı için 1.000 lira; yol gideri için 500 lira; okul gereçleri, kırtasiye ve diğer işler için 500 lira; su makinesi için 4.000 lira; imar dairesi tamirâtı için 100 lira; Mardin-Nusaybin yolu ve sanayi üretimi için 15.000 lira; Mardin-Diyarbakır yolu için 15.000 lira; Mardin-Savur yolu için 20.000 lira; Savur-Midyat yolu ile Dicle Köprüsünün yapımı için 20.000 lira; Mardin-İstasyon arası kalan yol inşaatı ile Türkmen Köprüsü inşaatına 10.000 lira; Mardin-Derik yolu için 5.000 lira; Midyat-Cizre yolu için 10.000 lira; fen memurlarının otomobil ve benzini için 4.500 lira; istimlak olunacak binalar için 00 lira; fen memurlarının mesaisi ve hayvan yem bedelleri için 150 lira; Cizre Devbe Köprüsü için 00¹³ lira; makine tamiri ile alet ve parça alımı ve nakliyesi için 1.500 lira gider belirlenmiştir. Toplam 103.566 lira tutmuştur¹⁴.

İkinci kısmın toplamı 125.150 lira olup bu kısma ait olağan tahsisat tutarı 4.674 lira olarak hesaplanmıştır. Bundan başka gelecek günlerde Cizre kazasının vergi tarifesinin bütçe encümenine havalesi hakkında Üye Kâmil Bey'in önergesi meclis tarafından uygun görülmüştür. Ardından 3 Şubat 1927 Perşembe günü toplanmak üzere saat 16.00 itibariyle meclis oturumuna son verilmiştir.

¹³ Orijinal metinde rakam bu şekilde yazılmıştır.

¹⁴ Burada toplama işlemi yanlış hesaplanmıştır.

4.3.4. Son Ajans Haberleri

İlk olarak Amerikan temsilcisi Amiral Bristol'un Uzakdoğu'daki yeni görevine gitmek üzere İstanbul'dan ayrıldığı haberine yer verilmiştir. Bristol gazetelere verdiği beyanatta şunları söylemiştir: “Bağımsız ve güçlü hükümeti kurmak ve Cumhuriyet’i tesis etmekle Türkiye’ye uygarlık yolunda sosyal ıslahatları getirmeye muvaffak olmak şerefi Gazi Paşa’ya ve onun mesai arkadaşlarına aittir. Geldiğimde dünya haritasından silinmek üzere olan Türkiye, şimdi kolay teslim olmayan bir millet teşkilatına sahip olduğunu göstermiştir.”

Değerli edebiyatçılardan biri olan Ahmet Hikmet Müftüoğlu'nun İstanbul'da vefat haberi de bu kısımda verilmiş olan haberlerden biridir. Türk Ocaklarının merkez ve kültür heyetleri tarafından merhumun ailesine samimi teessür ve taziye mesajları iletilmiştir. Mardin Vilayet Gazetesi de merhumun ailesine taziyetlerini ilan etmiştir.

4.3.5. Devlet İdaresi Hakkındaki Çalışmalar

Millet Meclisi, eski paraların Tayyâre Cemiyetine devredilmesine, Tayyâre Piyango ikramiyelerinin veraset ve intikal vergisinden muaf tutulmasına, harp imalat fabrikalarında görev yapan uzman personele yevmiye verilmesine, 150'lik listesine dâhil olanların vatandaşlıktan çıkarılması ile ardından mal ve miras edinme haklarından mahrum bırakılmasına dair kanunlar ile düşük rütbeli subay yetiştirilmesine dair kanunları kabul etmiştir. Ayrıca Meclis, Lehistan'la konsolosluk; Rusya ve Finlandiya ile ticaret; Macaristan ile ticaret ve geçici ikamet antlaşmaları onaylanmıştır.

Devlet Demir Yolları ve Limanları Genel İdaresi'nin kurulması ve teşekkül edilmesine dair kanun Meclis'te kabul edilmiştir. Bu idare, ek bütçe ile bayındırlık idaresinin teklifi, Reis-i Cumhur'un tasdiğiyle atanacak bir genel müdür tarafından idare edilecektir. Bayındırlık bürosu, Maliye Bakanlığında atanmış 8 kişiden oluşan bir meclis tarafından idare edilecektir. Bu birim mevcut olan ve şimdi inşa edilen ya da gelecekte yapılacak olan Devlet Demir Yolları ve bunların nihayete erdiği limanları işletecek ve yapacaktır. Kurumun genel idare merkezi Ankara'da olacaktır.

Meclis, Tahrîr-i Umûmî Nizâm-nâmesinin 58. maddesini değiştirmiş, bazı kanunların ikinci defa müzakeresini yapmış ve ayrıca genel muhasebe usulü kanununun müzakeresine devam etmiştir.

Adliye ve dâhiliye meclisleri, danıştay başkanı ve üye adaylarını belirlemek için müzakerelerde bulunmuş ve toplantılarını bayram sonrasına ertelemişlerdir.

İlgili arz heyetleri Meclis başkanı tarafından Gazi Paşa adına kabul

edilmiştir. Elazığ, Şanlıurfa ve Saruhan (Manisa) tebrik ve saygı heyetleri Cumhurbaşkanı adına Meclis Başkanı Kâzım Paşa tarafından kabul edilmişlerdir. Heyet daha sonra İsmet Paşa'yı da ziyaret etmiş ve 23 Mayıs 1927 tarihinde Ankara'dan ayrılmıştır. Ayrıca Artvin'den bir arz heyeti Ankara'ya gelmiştir.

Bahriye Vekili İhsan Beyefendi, deniz tatbikatlarına nezaret amacıyla İstanbul'a hareket etmiştir. Samsun'da İş Bankasının açılışını yapan Ticaret Vekili Ankara'ya dönerken Amasya'da durmuş, bazı ticari tetkiklerde bulunmuş ve ardından Çorum'a hareket etmiştir. Öte yandan bazı incelemelerde bulunmak üzere Maarif Heyetinde yer alan Cevâd Naîm, Avnî ve Haydar Beyler Avrupa'ya hareket etmiştir. İzmir'de hastalara yardım cemiyeti (Cemiyet-i Hayriyye) kurulmuş olup bu cemiyet hastalara ücretsiz ilaç verecek ve böylece hastaların tedavisine yardımcı olacaktır.

4.3.6. Çeşitli Haberler

İzmir'de bir evcil hayvan sergisi açılmıştır. Ayrıca Adana'nın ilk buğday mahsulü Mersin'de açık arttırmaya çıkarılmış, İzmir'e sevk edilmiştir. Buğday bedeli sahibi tarafından Tayyâre Cemiyetine bağışlanmıştır. Ayrıca Alaşehir'den İzmir'e getirilen ilk buğday mahsulü de törenle açık arttırmaya çıkarılmıştır.

Erzurum'da bir Türk hanıma laf atan dört zanlı tutuklu olarak yargılanmış ve üçer ay hapse mahkûm edilmiştir. Diğer bir haberde Çin'de savaş faaliyetlerinden bahsedilmiştir. Buna göre Çin'de güneylilerin taarruzu devam etmektedir. Pekin-Hankov tren yolunun 30 km doğusunda bir şehir işgal edilmiştir. Ayrıca Hankov şehri de tehdit altındadır.

Gazetenin 2. sayfası “Şehir Haberleri” ile başlamıştır. Altında “Sihhî Faaliyetler” başlığı yer almaktadır. 2. sayfanın ilk başlığıyla yayınlanan bu yazıda bu hafta içinde vilayet sınırlarında bulaşıcı hastalığın olmadığı, 9 kişinin tedavi amacıyla hastaneye yatırıldığı, 5'inin şifa bulduğu, 2 fakirin de tedavilerinin evde sürdürüldüğü belirtilmiştir.

18 Mayıs 1927 tarihinden bugüne kadar Mardin vilayet merkezinde 168 çocuğa çiçek aşısı yapılmıştır. Yine hafta içinde oteller, hamamlar ve umumi yerlerdeki eşya tamamen dezenfekte edilmiş, sıtmalılar için kullanılmak üzere Cizre, Derik, Nusaybin ve Savur sağlık merkezlerine 2'şer kilo kenîn gönderilmiştir.

Vilayetin her tarafında yüksek sıcaklıklardan dolayı devam eden çekirge mücadelesinde 13-18 Mayıs tarihleri arasında epeyce çekirge sürfesi itlaf edilmiştir. Mevcut tarihlerde uzatılan çinko hatlarının toplam uzunluğu 438.100 metreye varmıştır. Suriye'de yeteri kadar önlem alınmamasından

dolayı gelen çekirgeler 15 Mayıs'tan itibaren topraklarımızı istila etmiş ancak henüz ciddi bir zarar vermemiştir. Mücadelenin başlangıcından günümüze kadar itlaf edilen çekirge sürfelerinin toplamı 19.105.975 kilo olmuştur.

Çeşitli cinayetler işleyip güneye firar eden ve ikide bir kuzeye gelerek cürümler işlemeye cesaret eden iki suçlu yapılan operasyonla yakalanmıştır. Ancak ele geçirilip merkeze götürülürken firara kalkışan eşkıyalık yapan Cevzât köyünden Abdi Alıko ve Emin Büro'nun ölü olarak ele geçirilmesi hususunda üstün çaba sarf eden Jandarma Komutanı Emin Efendi takdirname ve bir maaş nakdî mükâfatla taltif edilmiştir.

Mardin'e bağlı Gurs'un Melho Köyünden Abdülîmam Köyünde ikamet eden Hüseyin'e gitmek üzere Tel-ermen Köyüne gelen 65 yaşındaki Hacciye adındaki kadın, mezkûr köydeki kilisenin salonunda düşüp vefat etmiştir. Öte yandan bu hafta içinde vilayetin merkez ve köylerinde Müslim ve gayrimüslim olarak toplam 70 doğum ve 20 vefat haberi gelmiştir. Ayrıca şehirde bir düğün akdi ile 3 nişanlanma işlemi gerçekleştirilmiştir.

Numara, dönüm, tarih, köy, mevki, cinsi, mutasarrıf ve hudud bilgisi verilmiş olan Ziraat Bankasına borçlu olan Abdülkadir Beyzade Ahmed Bey'e ait 17 parselin müzayede ile satılacağı ilan edilmiştir. İsteyenlerin 30 gün içinde İcra Dairesine müracaat edebileceği belirtilmiştir.

Genel Matbuat Müdürlüğü tarafından çokça faydalı olduğu belirtilen *Ayın Tarihi* adlı mecmuanın 12. cildinin 36. nüshası yayınlanmıştır. Bu haberin okuyucuya duyurulması Vilayet Gazetesinin kitap ve kültür ile ilgili haberleri de önemseyişini göstermektedir.

Cizre Kazasına bağlı Hayake, Kerkîdor, Heftegân, Vahsid, Selekon ve Mansûrî köylerindeki terk edilmiş ya da devlete kalmış bazı malların iki senelik kira karşılığında haziran ayında kesin ihalesinin yapılmak üzere 20 gün içinde müzayedeye konulacağı Cizre Mal Müdürlüğünden bildirilmiş olup isteyenlerin Vilayet Muhasebesine müracaat etmesi gerektiği belirtilmiştir.

Gasp ve adam yaraladıkları iddiasıyla zanlılardan Halid Muhammed Osman, Hasekü Memlûkü ve Muhacir Mehmed'in Milli Sınırlar dışında Hamdunî Köyünde ikametleri sebebiyle tebligat mümkün olmamış, tebliğin gazete ilanıyla yapılması kararlaştırılmış, ilgili mahkeme oturumu perşembe gününe ertelemiş, ilgili celp yazısı örneği mahkeme idaresine gönderilmiş olduğu hususları Asliye Mahkemesi Başkanlığı tarafından ilan edilmiştir.

4.3.7. Mardin Asliye Mahkemesi Başkanlığından

İki köylü arasındaki tarla kiralama ile ilgili anlaşmazlığın detaylı bir şekilde anlatılıp karara bağlandığı Mardin Asliye Mahkemesi kararı ve

bununla ilgili işlemler Vilayet Gazetesinde ilan edilmiştir. 22.000 kuruşluk davasından dolayı Mardinli Nemeszâde Hüseyin Câhid Efendi imzasıyla Mardin Asliye Mahkemesi hukuk bürosuna Davalı Daîmî köylü Mahmûd b. Sûfi Şeymûs hakkında dava dilekçesi verilmiştir. 8 Şubat 1927 tarihli dilekçe için gerekli işlemler yapıldıktan sonra davanın mahkemesinin 23 Mart 1927 Çarşamba günü yapılması hakkında iki taraf adına davetiye evrakları yazılıp gönderilmiştir. Bahsedilen günde mahkeme heyeti oluşmuş, Davacı Hüseyin Efendi mahkemeye gelmiş ancak Davalı Mahmûd gelmemiştir. Mübaşirin yaptığı tetkikte bahsedilen şahsın sınırın güneyine gittiği anlaşılmıştır. Bu durum, kendisine tebliğ edilemeyip iade edilen mahkemeye davet evrağının arkasındaki açıklamadan anlaşılmıştır. Harcı Davacı tarafından ödenmek üzere gazete yoluyla bahsi geçen Mahmûd adına ilan yoluyla tebligat yapılmasına ve mahkemenin 4 Mayıs 1927 Çarşamba günü saat 9'da yeniden toplanmasına rey birliğiyle karar verilmiştir. Bahsedilen günde de mahkeme heyeti kurulmuş, Davacı Hüseyin Efendi gelmiş, Davalı Mahmûd'un ise gazeteye ilan yoluyla tebligat yapıldığı hâlde mahkemeye gelmediği mübaşirin beyanıyla anlaşılmıştır.

Davacının talebiyle Davalının gıyabında mahkemenin icrasına karar verilmiştir. Davacı Hüseyin Efendi'nin aynı tarihte kaydı yapılmış olan davaya esas dilekçesi okunmuştur. Özetle 1925 yılında Daîmî köyünde yaptığı zirai faaliyetlerden elde edilen 200 ölçek buğday ile 250 ölçek arpayı mezkûr köylü Mahmûd b. Sûfi Şeyhmûs ödememiştir. Ödeme geciktiğinden dolayı durumun mahkeme edilmesi ve bahsedilen zahirenin aynen ya da bedeli olan 22.000 kuruşun tahsil edilmesi talep edilmiştir.

Gereği müzakere edilirken Davacı Mardinli Nemes-zâde Hüseyin Câhid Efendi tarafından mahkemeye hitaben verilen dilekçede 1925 yılı içinde Daîmî köyünde elde ettiği hasıllattan her ölçeği 60 kuruş olan 200 ölçek buğday ve her ölçeği 40 kuruş olan 250 ölçek arpanın aynen veya bedelleri olan 22.000 kuruşun Mahmûd b. Sûfi Şeyhmûs'tan alınıp kendisine ödenmesini talep etmiştir.

Sınırın güneyinde bulunmasından dolayı Mardin Gazetesi vasıtasıyla ilan yoluyla gerçekleştirilen tebligata rağmen mahkemeye gelmemiş olan Davalının gıyabında muhakeme edilmesine dair Davacının talebine binaen muhakeme yapılmıştır. Davalının gıyabında icra kılınan mahkeme sonunda Davacının bu babdaki davasının ispatından acziyetle Davalının itirazı mümkün olmakla beraber bahsi geçen buğday ve arpanın aynen ya da bedeline mahsuben tahsil edilmesi istenmiştir.

Bu olay Medeni Kanun'un yürürlüğe girmesi tarihinden önce gerçekleşmiştir. Bu yüzden eski kanunun hükümlerine tabidir. Bahsi geçen kanunun yürürlüğe girmesi hakkındaki kanunun birinci maddesinin

açıklanmasından dolayı ilave kanununun 18. maddesine uygun olarak işlem yapılmıştır. Davalının itirazıyla alakalı olarak Davalıya olan 200 ölçek buğday ve 250 ölçek arpanın misliyle Davalı şahıstan tahsil edilip Davacı Hüseyin Efendi'ye teslimine karar verilmiştir. Mahkeme masrafı olan 779 kuruş Davalı Mahmûd'a borç olarak yazılmıştır. Karara itiraz mümkündür. Bu husus hakkında 4 Mayıs 1927 tarihinde gıyaben ve oy birliğiyle hüküm ve karar verilmiştir. Bu bölümde sadır olan mahkeme belgesinin onaylı suretinin mahkeme idaresine bildirilmesi istenmiştir. Bundan dolayı tebliğ makamında kaim olmak ve uygun zaman zarfında itiraz ve temyiz olmadığı takdirde mezkûr hükmün kesinlik kazanacağı nazarıyla bakılacağı gereği ilan olunmuştur.

4.3.8. Yer İsimleri

Gazetenin 15. sayısında geçen yer isimleri incelenmiş ve günümüzdeki adları ve bağlı oldukları il ve ilçelerle birlikte verilmiştir. Vilayet merkezi olarak geçen yerler arasında Diyârbekir (Merkez, Diyarbakır) ve Mârdîn (Merkez, Mardin) isimleri geçmektedir. İlçelerden Midyât (Midyat, Mardin), Nusaybîn (Nusaybin, Mardin), Savur (Mardin), Dirîk (Derik, Mardin), Cizre (Şırnak) ile Gercüs (Gercüş, Batman) zikredilmiştir.

Köylerden Cevzât (Cevizlik, Artuklu, Mardin), Göllü (Artuklu, Mardin), Gurs (Yenice, Kızıltepe, Mardin), Harzem (Kızıltepe, Mardin), Melhû (Sevimli, Kızıltepe, Mardin), Telermen (Kızıltepe, Mardin), Selekon (Kuyulu, İdil, Şırnak), Vahsid (Telkabin, Başverimli, Silopi, Şırnak) isimleri zikredilmiştir. Ayrıca Hayâke, Kerkîdor, Heftegân, Mansûrî¹⁵ köyleri (Cizre, Şırnak), Harâb el-Mâl (Kızıltepe, Mardin) ve Resmi Hemem (Kızıltepe, Mardin) adlı köylerin de zikredildiği tespit edilmiştir.

Sonuç

Osmanlı dönemi matbaa ve gazetecilik hareketlerinin başlaması ve gelişerek yaygınlaşmasıyla birlikte ulusal ve yerel haberleşme alanında büyük bir atılım gerçekleşmiştir. Osmanlı'da ilk matbaa kurulduktan ancak uzun bir süre sonra gazetecilik hareketleri başlamış olsa da devletin vilayet matbaalarını açıp vilayet gazetelerini desteklemesiyle birlikte hem ulusal hem de yerel basın faaliyetleri yaygınlaşarak gelişmiştir.

Yayıncılaşan basın-yayın faaliyetlerinin muhtevası yapılan her yeni çalışmada biraz daha gün yüzüne çıkmaktadır. Muhteva çalışmalarıyla beraber bir taraftan gazetecilik, basın ve yayım sektörünün ilgi alanlarıyla beraber gazetecilik faaliyeti yürüten şahsiyetlerin kaygı, amaç ve hedefleri gün yüzüne çıkmıştır. Öte yandan toplum özelinde okuyucu kitlesinin talep

¹⁵ Eski zamanlarda Mansûriyye olarak bilinen ve Cizre-Şırnak'a bağlı olan köyün yeni adı "Yalımköy"dür.

ve ilgi alanlarının da basın-yayın aracılığıyla aydınlanması mümkün olacaktır.

Osmanlı'da ilk matbaa 15. asrın sonlarında kurulmuştur. Ancak matbaanın Sultan fermanı ile resmen kurulması için 18. asrın gelmesi beklenmiştir. İbrahim Müteferrika kurduğu matbaada ömrünün sonuna kadar toplam 17 eser yayınlamıştır. 1795 yılında kurulan Mühendishane Matbaası'ndan sonra 1802'de Üsküdar Matbaası kurulmuştur. Ayrıca 1822 yılında Kavalalı Mehmed Ali Paşa'nın Kahire'de kurduğu Bulak Matbaası burada zikredilmesi gereken önemli işletmelerdendir. Üsküdar'daki matbaada basılan ilk gazete *Takvîm-i Vekâyi* (1831) olmuştur. Bu durum, matbaanın gelişimi ile gazeteciliğin gelişiminin birbirini tetikleyip besleyen bir ikili olduğunu göstermiştir. Çıkan bu ilk gazete ile Mardin Vilayet Gazetesinin amaçlarının aynı olduğu tespit edilmiştir. William Churchill (*Cerîde-i Havâdis, 1840*) ile Âgâh Efendi ve Şinâsî Efendilerin (*Tercümân-ı Ahvâl, 1860*) çıkardığı gazeteler, yerli ve yabancı özel teşebbüsün de gazeteciliğe ilgi duyduğunu göstermektedir.

Sultan I. Abdülaziz döneminde eyalet sisteminin yerine vilayet sistemi ikame edilince birçok amaca binaen vilayet matbaa ve gazetelerinin kurulmasının da önü açılmıştır. Vilayet gazetelerinin içeriği genellikle yönetmelikler, yasalar, iktisadi faaliyetler, resmî atamalar gibi resmî haberler çerçevesindedir. Yer yer edebî ve kültürel yazılar yanında tarihî olaylara da yer verilmiştir. Haftalık yayınlanan bu gazeteler 2-4 sayfalık yaklaşık olarak 500 adet tirajla yayınlanmıştır.

Vilayet gazetelerinin içeriğini oluşturan devletin yasa, karar ve düzenlemeleri, iktisadi faaliyetleri, yargı kararları ve halkı ilgilendiren günlük birçok konunun gazetelerde yer bulmasıyla halk hem gazeteden etkilenmiş hem de gazeteyi etkileyerek gelişimine katkıda bulunmuştur. Yerel basın, geleneksel toplumun kültürel açıdan etkilenmesi ve değişmesinde önemli rol oynayarak ulusal ve yerel olay ve gelişmelerin duyurulması ve topluma ulaştırılmasını kolaylaştırmıştır. Basının toplumu/kitleyi aydınlatma ve eğitme görevi vardır. Mardin Vilayet Gazetesi de bu misyonla hareket etmiştir. Bu yönüyle bir bakıma sosyal hayatın fotoğrafını Mardin Vilayet Gazetesi üzerinden okumak mümkündür.

Mardin'de ilk basın-yayın faaliyeti Süryani cemaati tarafından gerçekleştirilmiştir. İlk matbaa Süryani Kadim Patriği II. Yakup tarafından 1845'te kurulmuştur. 1872 yılında ikinci matbaa makinesi Patrik IV. Bitris tarafından Londra'dan Mardin'e getirilmiştir. Deyrülzafaran Manastırı'na kurulan bu matbalar şehrin basın-yayın ihtiyacını karşılamıştır. Yayınlanan ilk mecmua *Hikmet mecmuası* olup metropolitlik desteğiyle çıkarılmıştır.

1926-27 yılında Mümin Bey tarafından Mardin'e bir matbaa makinesi

daha getirilmiştir. Bu matbaanın Mardin'e gelmesinden sonra 9 Ocak 1927 tarihinde Perşembe günü Mardin Vilayet Gazetesinin ilk sayısı yayınlanmıştır. Bu gazete Mardin'de ilk Türkçe baskı olma özelliğini de taşımaktadır. 1930 yılına kadar devam eden gazete için Siret Bayar'ın müdürlüğe gelmesi önemli bir destek olmuştur. Ancak 1933 yılında ekonomik sıkıntılar sebebiyle Mardin Matbaası ve Vilayet Gazetesi Müdür Siret Bayar tarafından satın alınmış, Ulus Gazetesi olarak yoluna devam etmiştir.

İlk sayısı 9 Ocak 1927'de çıkarılan ve 1933 yılına kadar yayın hayatına devam eden Mardin Vilayet Gazetesi, dönemin sosyal, siyasi ve kültürel yapısı hakkında okuyucuya bilgi vermektedir. Bu çalışmada ele alınan sayının muhtevasına bakıldığında toplumun birçok açıdan bilgilendirildiği, ulusal ve yerel bütün gelişmelerden haberdar edildiği görülmüştür. Fakat uzun süre basılan gazetenin nüshalarının ilgili mahfillerde korunamamış olması yanında günümüze kadar ulaşamamış olması ya da yaptığımız bütün çaba ve araştırmalara rağmen tarafımızdan tespit edilememiş olması, edebiyat, dil, tarih ve kültürel araştırmalarımız açısından büyük kayıp olarak görülmüştür.

Mardin Vilayet Gazetesi, Mardin'in ilk gazetesi ve ilk Türkçe yayınıdır. Gazetenin 15. ve 47. sayıları tespit edilebilmiştir. Tespit edilen nüshalar Milli Kütüphane ile Beyazıt Devlet Kütüphanelerinde kayıtlıdır. Gazetenin yaklaşık 250 sayısının olduğu tahmin edilmektedir. 47. sayıda gazetenin pazartesi günü çıkarıldığı ifade edilmiştir. Gazetenin 15. sayıya kadar istikrarlı bir şekilde çıkarılmadığı anlaşılmıştır. Ancak 15. sayıdan sonra gazetenin istikrara kavuştuğu geçen süre ve nüsha sayısından anlaşılmıştır.

Gazetenin 47. sayısının içeriğine özetle değinilecek olursa gazetede yeni çıkarılan kanunlar, maaş düzenlemeleri ve vilayet haberleri yanında mevsimsel durumlar, evlenme ve nişan haberleri gibi birçok habere yer verilmiştir. Gazetenin ikinci yaşına girdiği hakkındaki haber, sevindirici bir haber olarak verilmiştir. Sayfanın devamında yurt haberleriyle şehir haberlerine karışık bir şekilde yer verilmiştir. Son sayfada Mardin ve ilçeleri başta olmak üzere Türkiye nüfus bilgileri ile İcra Mahkemesi kararlarına yer verilmiştir.

Mardin Vilayet Gazetesinin 15. sayısının muhtevasında diğer vilayet gazetelerine benzer bir içerikle karşılaşmıştır. Gazetede yer alan yazılarda Mardin İl Genel Meclisinin toplantısı, toplantıya katılan üyeler, meclis üye sayısı, mecliste alınan kararlar gibi birçok detaydan bahsedilmiştir. Alınan kararlarda 1927 yılı Mardin vilayet bütçesinin karara bağlandığı görülmüştür. Ajans haberlerinden Amiral Bristol'un Türkiye'deki beyanatından Ahmet Hikmet Müftüoğlu'nun vefatına; Millet Meclis'inin yasama faaliyetlerinden İzmir'de evcil hayvan sergisinin açılışına; Adana'da yılın ilk buğdayının müzayedeye çıkarılması sürecinden dört zanlının bir Türk hanıma laf

atmalarından dolayı cezalandırılmalarına; Çin'de savaş haberinden Mardin'deki halk sağlığı işlemlerine; Mardin'de 168 çocuğa çiçek aşısının yapılmasından umumi yerlerin dezenfektasyonuna; sıtma hastaları için kenin gönderilmesinden çekirge istilasıyla mücadeleye; suçluların takibi, cezalandırılmasından düğün, doğum ve ölüm haberlerine; Mardin İcra Dairesi hükümlerinin ilanından *Ayın Tarihi* adlı derginin tanıtımına; devlet arazilerinin kiralanmasından Mardin Asliye Mahkemesinin iki köylü arasındaki nizama binaen almış olduğu kararın detayına kadar birbirinden farklı niteliklere sahip yazıların gazetede yayınlandığı tespit edilmiştir.

Bugün eski isimleri değişmiş ya da unutulmuş yaklaşık yirmi tane ilçe ya da köy gibi yerleşim merkezinin gazetede zikredildiği görülmüştür. Eserde bahsedilen köy ve kentlerdeki sosyal yaşantıdan kültürel faaliyetlere; yargı kararlarından bulaşıcı hastalıklarla mücadeleye kadar birçok hususla ilgili olarak bilgi verildiği görülmüştür. Bu sebeple vilayet gazetelerinin araştırmacılar tarafından elde edilip incelenmesi/işlenmesi gerektiği gün gibi ortadadır.

Kaynakça

- Benek, M. N. (2016). Osmanlı'da Basının Doğuşu ve II. Meşrutiyet'e Kadarki Gelişimi, *Siirt Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü Dergisi*, 6, (7), 27-39.
- Beydilli, K. (2003). Matbaa, *TDVİA*, Ankara, 28, 105-110.
- Demir, M. B. (2020). 16. Yüzyıl Mardin Sancağındaki Köy İsimleri, *Mardinlife Gazetesi*, (5 Temmuz), 15 Eylül 2021 tarihinde <https://www.mardinlife.com> adresinden alınmıştır.
- Dolapönü, M. H. (1972). *Tarihte Mardin: İtr el-Nardin fî Târîhi Merdîn*, İstanbul: Hilal Matbaacılık.
- Fedai, A. (2018). Cumhuriyet Dönemi Mardin Basımından Bir Örnek: Ulus Sesi Gazetesi, *Türk Basın Tarihi Uluslararası Sempozyumu*, 19-21 Ekim 2016, Elazığ, (Merve Uğur, Ed.), 1897-1921.
- Güneş, F. (1990). Basın Yoluyla Halk Eğitimi, *Marmara Üniversitesi Atatürk Eğitim Fakültesi Eğitim Bilimleri Dergisi*, İstanbul, (2), 103-112.
- Haykır, Y. (2012). Cumhuriyet Dönemi Taşra Basımından Bir Örnek: Midyat Gazetesi, *Uluslararası Midyat Sempozyumu*, 7-9 Ekim 2011, Mardin: Artuklu Üniveritesi Yayinevi.
- Haykır, Y. ve Haykır, H. (2015). Elazığ Basın Tarihi (1883-1960), *Tarihten Günümüze Elazığ Uluslararası Kongresi*, 17-19 Kasım 2014, Elazığ, (Ash Akdoğanbulut İnsan; Duygu Türker, Ed.), Ankara: Diyanet Vakfı Matbaası, 1165-1193.
- İbrahimov, O. (2016). Osmanlı Devleti'nde İlk Basın Yayın Faaliyetleri ve Tuna Gazetesi, *Kafkas Üniversitesi İlahiyat Fakültesi Dergisi*, Kars, (5), 82-94.
- Kocaoğlu, B. (t.y.) *Ayin Tarihi Mecmuası*, <https://ataturkansiklopedisi.gov.tr/bilgi/ayin-tarihi-mecmuasi/>
- Mardin Vilayet Gazetesi*, (26 Mayıs 1927). (15), Arşiv No: 1979 SÇ 20, Ankara Milli Kütüphane.
- Mardin Vilayet Gazetesi*, (9 Kânûnusânî 1928). (47), Arşiv No: 1439, İstanbul Beyazıt Devlet Kütüphanesi, Hakkı Tarık Us Koleksiyonu.
- Oktay, A. (2018). *Gazelden Gazeteye: Âmid-i Sevdâ: İnceleme-Metin*, Ankara: Sonçağ Yayınları.
- Şeker, M. (2005). Yerel Gazeteler ve Resmî İlan, *Selçuk Üniversitesi İletişim Fakültesi Akademik Dergisi*, Konya, (1), 101-115.
- TC. Başbakanlık İstatistik Genel Direktörlüğü, (1937). *Genel Nüfus Sayımı (20 İlkteşrin 1935): Köyler Nüfusu, Katî ve Mufassal Neticeler*, 59,

İstanbul: Hüsnütabiat Basımevi.

URL-1, TDK. (t.y.), *Güncel Türkçe Sözlük*, TDK Yayınları, <https://sozluk.gov.tr> adresinden 15 Ağustos 2021 tarihinde alınmıştır.

URL-2: Yazar Yok, (t.y.) *Osmanlıca Gazeteler*, <http://www.osmanlicagazeteler.org> adresinden 30 Ağustos 2021 tarihinde alınmıştır.

MARDİN VİLÂYET GAZETESİ: METİN

[S1, Jenerik]

(1) Maḥba'a ve Maḥall-i İdāresi¹⁶: (2) Hükümet Konağı yanında "Vilāyet Maḥba'ası". (3) Gazeteye ve maḥba'aya 'ā'id işler için maḥba'a müdiriyyetine (4) mürāca'at edilmelidir.

Mārdīn

(1) Abone Şerā'iti: (2) Posta parası da dāhil olduğu hâlde seneligi (300) ğuruşdur. (3) Resmî telefon ve telgraf adresi (4) [Resmî Mārdīn]. (5) 26 Mayıs 1927-24 Zilkā'de 1345. Her hafta Penç-şenbe günleri çıkar. Resmî Vilāyet Gazetesidir. Dānesi: 5 ğuruş, Şayısı:15.

[S1, s1]¹⁷ (1) Mārdīn Vilāyet Meclis-i 'Umūmisi

(2) İntihāb Devresi: [4] (Mārdīn Hükümet Konağında Dā'ire-i Maḥşūşasında). İn' iḳād: [14]

(3) 31 Kānūnuşānī 926, Pazar-irtesi-Sā'at:15

(4) Re'īs: Vālī Tevfīḳ Hādī Beg-efendi

(5) A'zā: 'Abdülkerīm Beg, Mārdīn

(6) A'zā: Rızā Beg, Mārdīn

(7) A'zā: ākıllı Mūsā Beg, Mārdīn

(8) A'zā: Ḳalāv Mūsā Beg, Mārdīn

(9) A'zā Ḥasan Beg, Midyāt

(10) A'zā: Tevfīḳ Beg, Midyāt

(11) A'zā: Mūsā Ziyā Beg, Midyāt

12) A'zā: Kāmil Beg, Şavur

(13) A'zā: Emīn Beg, Şavur

(14) A'zā: İshāḳ Beg, Şavur

(15) A'zā: Rıf'at Beg, Dirik

(16) A'zā: 'Abdülkâdir Beg, Dirik

(17) A'zā: Ḥüsni Beg, Gercūs

(18) A'zā: Ḳāsım Beg, Cizre

(19) A'zā: Muḥyi'd-dīn Beg, Nuşaybīn

(20) 31 Kānūnuşānī 927 Pazar-irtesi günü (21) sā'at on dördte Meclis-i 'Umūmī, Vālī Tevfīḳ (22) Hādī Beg-efendi'niñ riyāseti altında ictimā' (23) ederek a'zālarıñ yoḳlaması lede'l-icrā (24) yalnız Emīn Beg me'zūn ve dīgerleri mevcūd (25) [...] añlaşılmaḳla meclis (26) küşād ve zabt-ı sābiḳA'zā

¹⁶ Gazetenin üstünde el yazısıyla yazılmış çeşitli kelime ve sayılar bulunmaktadır. Sağ üst köşesinde kırmızı kalemle "Mārdīn", altında "26-27/5/927", "10/20", "... .. vefātı", hemen sol tarafında ortaya doğru siyah kalemle "1979 ŞÇ 5420" altında Latin alfabesiyle "Mardin", sol üst köşede ise "10 TL" yazılmıştır.

¹⁷ Sayfa ve sütun numarası köşeli parantez içinde **kalin** olarak gösterilmiştir. Örnek: [S1, s1]. Bu numara "Birinci sayfanın birinci sütunu" anlamına gelmektedir. Her sütunda satır numarası 1'den başlamıştır.

Katib Hasan (27) Beg tarafından okunarak ‘aynen kabül olundu. (28) Ba‘de, rûz-nâmeye dâhil 927 senesi (29) bûdçesiniñ meşârif kısmınıñ müzâkeresine (30) geçildi.

(31) Birinci Kısım

(32) Birinci faslıñ **Birinci Mâddesinde** muharrer (33) 928 senesine maḥsûben ‘aḳd-i ictimâ‘ edecek (34) Meclis-i ‘Umûmî a‘zâlarının yevmiyesi on yedi (35) a‘zâ olmak i‘tibâriyle 3.400, encümen (36) a‘zâları muḥaṣṣaṣâtı şehri 500 senevî (37) 5.333¹⁸ ve 927 senesinde on gün temdîd (38) edilen Meclis-i ‘Umûmî a‘zâlarının temdîd (39) yevmiyesi 800, Birinci Mâddenin yekûnı (40) 9.533 lira.

(41) **İkinci Mâddesinde** muharrer muḥâsebe-i ḥuṣûṣiyye (42) müdir ma‘âşî şehri 30 senevî 360, (43) müdir mu‘âvini şehri 20 senevî 240, (44) baş-katib şehri 15 senevî 180, (45) vâridât ve maşraf kâtibi şehri 15 senevî (46) 180, yol mükellefiyeti taḥaḳḳuḳ me‘mûri şehri (47) 15 senevî 180, mekteb virgüsü (48) taḥaḳḳuḳ me‘mûri şehri 15 senevî 180, (49) evrâḳ me‘mûri şehri 10 senevî 120, (50) muḥâsebe-i ḥuṣûṣiyye muḥâsib-i mes‘ûli şehri 17 (51) senevî 204, Midyât muḥâsebe-i ḥuṣûṣiyye (52) me‘mûri şehri 15 senevî 180, (53) Şavur muḥâsebe-i ḥuṣûṣiyye me‘mûri şehri 15 (54) senevî 180, Cizre muḥâsebe-i ḥuṣûṣiyye (55) me‘mûri şehri 15 senevî 180, (56) Nuşaybîn muḥâsebe-i ḥuṣûṣiyye me‘mûri şehri (57) 15 senevî 180, Gercüs muḥâsebe-i [S1, s2] (1) ḥuṣûṣiyye me‘mûri şehri 15 senevî (2) 180, Dirik muḥâsebe-i ḥuṣûṣiyye me‘mûri (3) şehri 15 senevî 180, merkez (4) ve mülḥaḳât taḥşildârları süvâri on beş (5) ‘adedbeheri on ikişerden; piyâde üç ‘aded (6) beheri onar liradan olmak üzere şehri 230 (7) senevî 2.760, mekteb virgüsü (8) taḥşildârları kezâ sekiz süvâri on ikişer; (9) üç piyâde onar liradan şehri 126 senevî (10) 1.512 lira. Yekûn şehri 583 (11) senevî 6.996 lira.

(12) **Üçüncü Mâddesinde** muharrer encümen baş (13) kâtibi ma‘âşî şehri 18 senevî 216, (14) ikinci kâtib şehri 10 senevî 120 (15) lira. Yekûn şehri 28 senevî 336 lira.

(16) **Dördüncü Mâddesinde** muharrer nevâḥî nüfus (17) me‘mûrları on dört ‘aded beheri sekizer liradan (18) şehri 113 senevî 1.344 lirama‘âş (19) ve beheri altışar liradan ḥayvân yem bedeli (20) maḳḳû‘an şehri 84 senevî 1.008; (21) mefrûşât ü müteferriḳa senevî 1.400; dâ‘ire-i (22) resmiyye icârbedeli beheri beşer liradan şehri (23) 70 senevî 840 lira.

(24) **Beşinci Mâddesinde** muharrer muḥâsebe-i ḥuṣûṣiyye (25) kalemi oḫacı maḳḳû‘an şehri 25 (26) senevî 300, mülḥaḳât muḥâsebe-i ḥuṣûṣiyye (27) oḫacıları altı ‘aded şehri 90 senevî (28) 1.080 lira. Yekûn şehri 140 (29) senevî 1.680 lira.

(30) **Altıncı Mâddesinde** muharrer ḥarcırâḥ senevî (31) 2.000, merkez ve mülḥaḳât için (32) mefrûşât 1.000, kırtâsiye ve evrâḳ-ı maḫbû‘a (33) ve defâtir 500, tenvîr ü teşhîn 300, (34) müteferriḳa 300, telḡrâf ücürâtı 300,

¹⁸ Buradaki rakamın 6.000 lira olması gerekmektedir.

(35) on taḥşıldārīn elbise bedeli senevī 620, (36) vilāyet ü kazā vünevāhī müdürleriniñ iḳāmeti (37) için inşā ve istimlāk olunacak binā bedeli (38) senevī 20.000 lira yekūn, senevī (39) 25.020 lira.

(40) Birinci kısmıñ yekūnı:29.177 lira. (41) Birinci kısmıñ taḥşīşāt-ı fevka'l-ādesi: (42) Şehrī1.833 senevī 21.996 lira.

(43) İkinci Kısım

(44) İkinci kısmıñ Birinci Māddesinde muḥarrer (45) mühendis ma'āşı şehri 130 senevī (46) 1.560, ḳondüktör şehri 40 senevī (47) 480, ikinci ḳondüktör şehri 30 (48) senevī 360 lira. Yekūn şehri 200 (49) senevī 2.400 lira.

(50) İkinci Māddesinde muḥarrer nāfi'a kātibi şehri (51) 15 senevī 180, ikinci kātib (52) ve enbārci şehri 12 senevī144, (53) bir oḫacı, bir sāyis maḳtū'an şehri 40 senevī [S1, s3] (1) 480, makinist şehri 150 senevī (2) 1.800, makinist mu'āvinikezāmaḳtū'an (3) şehri 45 senevī 540, şoför (4) ve ta'mirci iki 'aded şehri 140 senevī (5) 1.680lira.Yekūnşehrī 402 (6) senevī 4.864 lira.

(7) ÜçüncüMāddesinde muḥarrer ta'mirāt-ı mütemādiyye (8) ve esāsiyye senevī 10.000, istikşāfāt (9) 2.000, çadır mubāya'asına 1.000 (10) ḫarcırāh 500, levāzım-ı hendeseye kırtāsiye, (11) maḫrūḳāt ü müteferriḳa 500, şu makinesi, (12) 4.000, nāfi'a dā'iresiniñ ta'mirātına 100, (13) Mārdin-Nuşaybīn yolu şose ve i'mālāt-ı (14) şınā'ıyyesine 15.000, Mārdin-Diyārbekir (15) 15.000, Mārdin-Şavur 20.000, (16) Şavur-Midyāt yoluyla Dicle Köprisiniñ mālīne (17) 20.000, Mārdin-İstasyon yolunuñ baḳıyye-i (18) inşā'atıyla ta'mirātına ve Türkmen Köprisi[S1, s4] (1) inşā'atına 10.000, Mārdin-Dirik yoluna (2) 5.000, Midyāt-Cizre yoluna 10.000, (3) me'mürin-i fenniye otomobil ve benzin mubāya'asına (4) 4.500, istimlāk olunacak binā bedeli (5) 00, me'mürin- i fenniyeñiñ mesā'isine'ā'id (6) ḫayvānyem bedeli 150, Cizre Devbe (7) Köprisine 00, makine ta'miri edevāt (8) mubāya'a ve naḳlıyyesine 1.500, lira. Yekūn (9) 103.566 lira.

(10) İkinci kısmıñ yekūnı: 125.150 lira. (11) İkinci faşla 'ā'id taḥşīşāt fevka'l-āde: (12) 4.674 lira olarak ḳabūl olunduḳdan (13) şoñra rüz-nāme-i ātiye: Cizre ḳazāsınıñ (14) oḳtruva ta'rifesiniñ büdçe encümenine ḫavālesi (15) ḫaḳḳında A'zā Kāmil Begiñ taḳririñiñ idḫālī (16) muvāfiḳ görüldi.

(17) 3 Şubat927 Penç-şenbe günü ictimā' (18) etmek üzere sāt onaltıda celseye (19) nihāyet verildiḳi cānib-i riyāsetden tefhīm kılındı.

[S1, s5] (1) Şoñ Ajans Ḫaberleri

(2) AmiralBristol'uñ Beyānāt ve Mufāraḳatı

(3) Ameriḳan mümeşşili Amiral Bristol Aḳşā-yı Şarḳ'daki yeñi vazīfesine iltihāk için bugün (4) İstanbul'dan mufāraḳat etmişdür. Amiral gazetelere beyānātında: (5) Müstakil ve zī-nüfuz-ı ḫükümet teşkil ve cumhūriyeti te'sis ile Türkiye'ye (6) medeniyyet sāḫasında ictimā' işlāḫatı

idhâle muvaffak olmak şerefi Gâzî Paşa'ya (7) ve rüfekâ-yı mesâ'îsine 'â'iddir. Geldiğimde harîta-i' âlemden silinmek üzre olan (8) Türkiye, şimdi kaviiyü's-şekîme bir millet teşkilâtına mâlikdir.

(9) Hâzîn Bir Ziyâ'

(10) Kıymetli üdebâmızdan Müftî-oğlı Ahmed Hikmet Beg-efendi İstanbul'da vefât etmiştir. (11) Türk Ocakları merkez ü hars hey'etleri tarafından şamîmî te'eşşür ü ta' ziyyetedilen muhterem 'â'ilesine (12) "Resmî Mârdîn" dağı ' arz-ı ta' ziyyet eder.

(13) Büyük Millet Meclisinde

(14) Millet Meclisi eski pulların Tayyâre Cem'iyetine devrini ve Tayyâre piyanço ikrâmiyeleriniñverâset (15) üintikâl virgüsinden istisnâsına, i' mâlât-ı harbiyye fabrikalarında çalışan mutehâşşîş zâbitâna yevmiyye (16) i' tāsına yüz ellilik listesine dâhil olanların tâbi' iyyetden iskâtına ve ba' de-mâhakk-ı temellük ü tevârüşden (17) mahrûmiyyetini mutazammını kânûnlarla küçük zâbit yetiştirilmesi kânûnunu kabûl etmiştir.

(18) Lehistân' la şeh-benderlik, Rusya, Fillandya ile ticâret, Macaristân' la ticâret ve ikâmet-i yevmiyye (19) mukâveleleri taşdığ edilmiştir.

(20) Millet Meclisi; Devlet Demir Yolları ve Limanları İdâre-i' Umûmiyyesi ihdâşü teşkiline 'â'id (21) kânûnı kabûl etmiştir. İdâre müllhak bir bûdçe ile ve nâfi' anıñ teklîfi hey'et-i vekîleniñ ve Re'îs-i (22) Cumhûr' un taşdığıyla ta' yin ü tebdîl edilecek bir müdir-i' umûmî tarafından idâre olunacağı ve nâfi' a (23) bürosımâliyye vekâletinden ta' yin edilmiş sekiz kişiden ' ibâret bir meclis idâresi olacaktır. Bu idâre (24) mevcûd ve hâl-i inşâda bulunan ve âtiyyen yapılacak olan Devlet Demir Yollarını ve bunların muntehâ oldukları (25) limanları işledecek ve yapacaktır. Şahsiyyet-i hükmiyyeyi hâ' iz bulunacak olan idâre-i' umûmiyyeniñ (26) merkezi Anqara'da olacaktır.

(27) Tahrîr-i ' Umûmî Nizâm-nâmesiniñ elli sekizinci mâddesi ta' dîl edilmiş ve ba' zı kânûnların (28) ikinci müzâkeresi ikmâl ve uşul-i muhâsebe-i ' umûmiyye kânûnunun müzâkeresine devâm edilmiştir.

(29) Şûrâ-yı Devlet Re'îs ü A' zâlarınñ Teşbîti

(30) ' Adliyye ve dâhiliyye encüm[en]leri şûrâ-yı devlet re'îsi ve a' zâ nâmzedlerini tefriğ için müzâkerâtda (31) bulunmuşlar ve ictimâ' larını bayram ertesiyeye ta' lîk etmişlerdir.

[S1, s6] (1) Ta' zîmât Hey'etleri

(2) Gâzî Paşa Hâzretleri nâmına meclis re'îsimiz (3) tarafından kabûl buyurulmuşlardır. (4) El-' azîz, Urfa, Şaruhan ' arz-ı ta' zîmât (5) hey'etleri Re'îs-i Cumhûr Hâzretleri nâmına (6) meclis re'îsi Kâzım Paşa Hâzretleri tarafından (7) kabûl edilmişlerdir. (8) Hey'et ' İsmet Paşa Hâzretlerini de ziyâret (9) ederek 23-5-927'de Anqara'dan mufârakat (10) etmişlerdir.

(11) Artvin'den bir hey'et 'arz-ı ta'zīmāt maqşadıyla (12) Anqara'ya gelmişdir.

(13) Baħriyye Vekili İhşan Beg-efendi

(14) Baħriyye vekili İhşan Beg-efendi baħri (15) manevralara nezāret için İstanbul'a hareket (16) etmişdir.

(17) Ticāret Vekilimiziñ 'Avdeti

(18) Şamsun'da İş Bankasını küşād eden (19) ticāret vekilimiz Anqara'ya esnā-yı 'avdetde Amasya'da (20) tevaqquf ederek ticārī tedkikātde bulunmuş (21) ve Çorum'a hareket etmişdir.

(22) Ma'ārif Hey'etiniñ Avrupa'ya Hareketi

(23) Tedkikātde bulunmağ üzere ma'ārif [...] (24) müdiri Cevād Na'im Terbiyye a'zāsından 'Avni (25) ve Haydar Begler Avrupa'ya hareket etmişlerdir.

(26) Bir Cem'iyet-i Hayriyye

(27) İzmir'de hastalara yardım cem'iyeti teşekkül (28) etmiş ve cem'iyet meccānen 'ilāc verecekve hastalarıñ (29) tedāvisini kolaylaştıracaktır.

(30) Sergi Küşadı

(31) İzmir'de bir Hayvānāt-ı Ehliyye sergisi (32) açılmışdır.

(33) Yeñi Buğday Mağşülleri

(34) Ašana'nın ilk buğday mağşüli Mersin'de (35) müzāyedeye konmuş, İzmir'e sevğ olunmuşdur. (36) Buğday bedeli şāhibi tarafından Tayyāre Cem'iyetine (37) teberru' edilmişdir.

(38) Ala-şehir'den İzmir'e getirilen ilk buğday (39) mağşüli de merāsikle müzāyedeye konmuşdur.

(40) Harf-endāzlık ve Mağkūmiyyet

(41) Erzurüm'da bir Türk hanımına harf-endāz (42) -lıkda bulunan dört maznūnuñ muħākemeleri (43) mevķufen cereyān etmiş ve üçer ay hapse (44) mağkūm edilmiřlerdir.

(45) Çin'de Muħārebe Fa'āliyetleri

(46) Çin'de cenūblılarıñ ta'arruzı devām ü inkişāf (47) eylemekdedir. Pekin-Hanķovşimendiferiniñ (48) otuz kilometre şarķında bir şehir işğāl edilmişdir. (49) Diğerk tarafından Hanķov tehdid altındadır.

Şahife, 2, Resmī Mārdin, Şayısı, 15

[S2, s1] (1) Şehir Haberleri

(2) Şihhi Fa'aliyetler

(3) Bu hafta zarfında vilâyet mıntıkası dâhilinde (4) emrâz-ı sâriye yokdur [...] ¹⁹ (5) Hasta-hânesi poliklinikde 30 (6) [...] ²⁰ tokuz kişi berây-ı (7) tedâvî hasta-hâneye yatırılmış beş [hasta]şifâyâb (8) olarak yol verilmiş ve iki fakîr hastanında (9) hânelerinde mu'âyeneleri icrâ kılınmıştır.

(10) 18 Mayıs 927 târihinden bugüne kadar (11) merkez-i vilâyetde 168 çocuğa çiçek (12) aşısı ta'tbik edilmiştir. (13) Bu hafta zarfında otel, hammâmlar ve 'umûmî (14) mahallerdeki eşyâ tamâmen tebhîr-hânedâ ta'thir (15) edilmiştir. (16) Şıtmalı fuqarâlara tevzi' edilmek üzere (17) Cizre, Dirik, Nuşaybîn, Şavur hükümet (18) tabâbetlerine ikişer kilo kenîn gönderilmiştir.

(19) Çekirge Mücadelesi

(20) Vilâyetiñ her tarafında kemâl-i germî ile devâm (21) etmekde olan çekirge mücadelesinde 13 Mayıs (22) [9]27 târihinden 18 Mayıs [9]27 akşamına kadar (23) 6.787.250 kilo çekirge sürfesi itlâf (24) edilmiştir. (25) Mezkûr târihlerde temdîd edilen çinکو (26) ha'tlarınıñ mecmû' -ıtlı 438.100 metreye (27) bâliğ olmuştur. (28) Sûriye hudûdunda çekirge mücadelesine ehemmiyet (29) verilmemesi yüzünden uçkun hâlinde gelen çekirgeler (30) Mayıs'ın 15'inden i'tibâren arâzimizi istilâ (31) etmiş ise de lehü'l-hamd henüz mühim bir hasârât (32) yapamamıştır. (33) Vilâyet mıntıkasında bidâyet-i mücadeleden 18 Mayıs (34) 927 târihine kadar itlâf edilensürfelerin (35) mecmû' -ı miqdârı (19.105.975 kilodan (36) 'ibâretidir.

(37) Mükâfât

(38) Muhtelif cinâyâtı irtikâb ile cenûba firâr (39) ve ikide bir şimâle gelerek cerâ'im îkâ'ına ictisâr (40) eden ve yapılan teşebbüş üzerine der-dest ve (41) merkeze götürülmekte oldukları bir sırada (42) firâra taşaddî eyleyen eşkıyâdan Cevzât²¹ Karyeli (43) 'Abdî' Alıko ve Emin Büro'nuñ meyyiten istişâlleri (44) huşûsunda himmet ve gayreti mesbûk jandarma (45) birinci mülâzımı Emin Efendi taq'dîr-nâme ve bir (46) ma'âş nisbetinde mükâfât-ı naqdiyye ile tal'tif (47) edilmiştir.

(48) Kazâ'en Vefât

(49) Mârdîn'e merbû't Gurs'uñ²² Melho²³ Karyesinden (50) olup ' Abdü'l-imâm Karyesinde muqîm Hüseyn nezdine (51) gitmek üzere Tel-ermen Karyesine gelen tahmînen (52) altmış beş yaşında Hâciyye nâmındaki

¹⁹ Satırın üstü soyulmuştur. Soyulan parça yan tarafa yapıştırılmıştır.

²⁰ Bu kısımda karışıklık vardır.

²¹ Mardin'in Artuklu ilçesine bağlı bir mahalle olup yeni adı "Cevizlik" tir.

²² Mardin'in Kızıltepe ilçesine bağlı olan köyün yeni adı "Yenice" dir."

²³ Mardin'in Kızıltepe ilçesine bağlı bir köydür. 1957 yılında "Melho" adıyla muhtarlık olan köyün adı 1985 yılında "Sevimli" olarak değiştirilmiştir. Mardin'in köyleri ile ilgili olarak ayrıca bk. Demir, Mehmet Bedi, (2020). 16. Yüzyıl Mardin Sancağındaki Köy İsimleri, *Mardinlife Gazetesi*, (5 Temmuz), 15 Eylül 2021 tarihinde <https://www.mardinlife.com> adresinden alınmıştır.

kadın (53) mezkûr kıryede mevcûd kilisenin şalonunda (54) düşerek vefât eylemiştir.

(55) Tevellüdât ve Vefeyât

(56) Bu hafta zarfında vilâyetiñ merkez ve kırâsında (57) Müslim ve ğayr-i Müslim olarak yetmiş tevellüdât (58) ve yigirmi vefeyât vukû' atı icrâ kılınmıştır

(59) Evlenme Mu'âmelesi

(60) Bu hafta zarfında bir ' aqd ve üç nişanlanma (61) mu'âmeleleri ikmâl edilmiştir.

[S2, s2] (1) Zirâ' at Bankası Müdüriyetinden

[Satır (2)]	Numro	Ve Dönümi	Târîhi	Kırye ve Mevki' i	Cinsi	Mutaşarrıfı	Hüdüdü
(3)	13	66	Kânûnuşânî 336/1920	Harâbu'l- mal' ğaryesi	Nışf şusuz tarla	' Abdülkâdir Beg-zâde Aħmed Beg	Şarķan ve şimâlen tarîķ ğarben Telermen sınırı cenüben merķüm tarlası
(4)	14	66	Kânûnuşânî 336/1920	Harâbu'l- mal' ğaryesi	Nışf şusuz tarla	' Abdülkâdir Beg-zâde Aħmed Beg	Şarķan ve ğarben tarîķ şimâlen merķüm tarlası cenüben resm- iĤammâm sınırı
(5-6)	15	360	Kânûnuşânî 336/1920	Harâbu'l- mal' ğaryesi	Nışf şusuz tarla	' Abdülkâdir Beg-zâde Aħmed Beg	Şarķan Ğurs tarîķi ğarben Harzem ' İsâ cenüben Gölli'den Telermen'e giden tarîķ şimâlen Harzem sınırı ve degirmen tarîķi
(7-8)	13	24	Teşrin-i evvel 341/1925	Göllü Ēaryesi Koş Tarîķi	Şusuz tarlanıñ 48 hişşeden 8 hişşesi	' Abdülkâdir Beg-zâde Aħmed Beg	Şarķan hüdüd-ı şâbiteden beş hatvelik dere şimâlen Zahķi Veled-i Säre vereşesi ğarben Bahü Serho vereşesi cenüben Ĥennâ Şemmü vereşesi tarlalarıyla mahdûd

(9-10)	14	12	Teşrin-i evvel 341/1925	Göllü Telfiz Tarihi	Şusuz tarlanın 48 hisşeden 8 hisşesi	‘ Abdülkadir Beg-zāde Aḥmed Beg	Şarḳan ḲomīBaḥdū vereşesi şimālen Metī Asyā vereşesi ġarben İlyābeş vereşesi cenūben İlyā‘ aş tarlalarıyla maḥdūd
(11-12)	15	12	Teşrin-i evvel 341/1925	Göllü Cenūbu’l- ‘akreb	Şusuz tarlanın 48 hisşeden 8 hisşesi	‘ Abdülkadir Beg-zāde Aḥmed Beg	Şarḳan Dervīş Nu‘ mā vereşesi şimālen Mercān ‘ İsā ve Ḥasekī Maḳas Ḥennā vereşeleri ġarben ḥudūd-ı şābiteye on ḥaṭvelik dere cenūben ‘ Abdāh Şem‘ ün vereşesi tarlalarıyla maḥdūd
(13-14)	16	12	Teşrin-i evvel 341/1925	Göllü Ramādyat Tarihi	Şusuz tarlanın 48 hisşeden 8 hisşesi	‘ Abdülkadir Beg-zāde Aḥmed Beg	Şarḳan Baḥū ‘ İsā ‘ Abdāh vereşesi ve beş ḥaṭvelik dere şimālen Necme- zāde Medīne Ḥanım vereşesi ġarben ‘ İsā Şemmās eş-Şüyū‘ vereşesi cenūben Cercodḳovereşesi tarlalarıyla maḥdūd
(15-16)	17	12	Teşrin-i evvel 341/1925	Göllü Ḳoş Tarihi	Şusuz tarlanın 48 hisşeden 8 hisşesi	‘ Abdülkadir Beg-zāde Aḥmed Beg	Şarḳan tariḳ ve Baḥī Muṭlī vereşesi şimālen İbrāḥīm Maḳas eş-Şüyū‘ vereşesi ġarben Ḥācī ‘ İsā Ceylanī vereşesi cenūben Baḥī Muṭlī ve Ya‘ ḳūb ‘ Adū vereşesi tarlaları
(17-18)	18	8	Teşrin-i evvel 341/1925	Göllü Mārdin Tarihi	Şusuz tarlanın 48 hisşeden 8 hisşesi	‘ Abdülkadir Beg-zāde Aḥmed Beg	Şarḳan Zaḥḳī veled-i Zaḥḳo vereşesi şimālen yigirmi ḥaṭvelik dere ġarben Mārdin tarihi cenūben eş-Şüyū‘ Ḳurmīvereşesi tarlalarıyla maḥdūd

(19-20)	19	12	Teşrin-i evvel 341/1925	Göllü Cebel Tarihi	Şusuz tarlanın 48 hisşeden 8 hisşesi	‘ Abdülkâdir Beg-zâde Aḥmed Beg	Şarḳan Türḳmen tarihi şimâlen Ḳavmî Secd ğarben Kökikis İshâḳ vereseleri cenûben eş-Şüyü‘ Ḳurmî veresesi tarlaları
(21-22)	20	16	Teşrin-i evvel 341/1925	Göllü Koş Tarihi	Şusuz tarlanın 48 hisşeden 8 hisşesi	‘ Abdülkâdir Beg-zâde Aḥmed Beg	Şarḳan beş hatvelik dere şimâlen Koş tarihi ğarben Zahḳikis İshâḳ cenûben eş-Şüyü‘ Ḳurmî vereseleri tarlalarıyla maḥdûd
(23-24)	21	16	Teşrin-i evvel 341/1925	Göllü Tömki Tarihi	Şusuz tarlanın 48 hisşeden 8 hisşesi	‘ Abdülkâdir Beg-zâde Aḥmed Beg	Şarḳan Lülî ‘ Udvânî veresesi şimâlen Mercân ‘ İsâ ğarben Tömekisinori ve Şinûhoş veresesi cenûben Zahḳî Sârâ ve Hacı Hannâ veresesi tarlalarıyla maḥdûd
(25-26)	22	16	Teşrin-i evvel 341/1925	Göllü Kürüma Tarihi	Şusuz tarlanın 48 hisşeden 8 hisşesi	‘ Abdülkâdir Beg-zâde Aḥmed Beg	Şarḳan Bahû ‘ İsâ ‘ Abdâh veresesi Zahḳî Sârâ ğarben Ḳas Dâvûd veresesi tarlaları cenûben Gerûmitarihi
(27-28)	23	16	Teşrin-i evvel 341/1925	Göllü Kürüma Tarihi	Şusuz tarlanın 48 hisşeden 8 hisşesi	‘ Abdülkâdir Beg-zâde Aḥmed Beg	Şarḳan Cebûr Maḳas Hannâ yeri şimâlen eş-Şüyü‘ Ḳarmî ğarben Mûsâ Hû veresesi tarlaları cenûben Germîtarihi
(29-30)	24	16	Teşrin-i evvel 341/1925	Göllü Ramâdyat Tarihi	Şusuz tarlanın 48 hisşeden 8 hisşesi	‘ Abdülkâdir Beg-zâde Aḥmed Beg	Şarḳan İlyâ‘ Aş ve Bahû ‘ İsâ ‘ Abdâh veresesi şimâlen Bahî Evs ğarben Bahî Muḫlicenûben beş hatvelik dere

(31-32)	11	24	Teşrin-i şani 340/1924	Telermen arz- ²⁴ ud-dere	Şusuz tarlanın 240 hisşeden 140 hisşesi	‘ Abdülkâdir Beg-zâde Aḥmed Beg	Şarḳan Beruhlu tarlası şimâlen Telermen’den resm-iḤammâm Ḳaryesine giden ṭarîḳ ğarben Dâvûd Ğazâl cenûben Evs-gîr tarlaları
(33-34)	12	16	Teşrin-i şani 340/1924	Telermen arz-Melâmenç	Şusuz tarlanın 240 hisşeden 140 hisşesi	‘ Abdülkâdir Beg-zâde Aḥmed Beg	Şarḳan Ḥarâbü’l-mâ’ sinori şimâlen Çerçi Muro tarlası ğarben Telermen’den Mârdîn’e giden ṭarîḳ cenûben Dâvûd b. Dâvud tarlası

(35) Mârdîn Zirâ’at Bankasına medyûn Mârdîn’de muḳîm ‘ Abdülkâdir Beg-zâde Aḥmed Beg’iñ zimmetindeki [...] ḳarşı maḥcûz bulunan mevḳi’ü cinsi ve ḥudûdî bâlâda muḥarrer Emîn [...] ḳıṭ’ a emvâl-i ğayr-i (36) menḳülesi bi’l-müzâyede bey’ edileceginden tâlib olan ve daha ziyâde ma’lûmât almaḳ isteyenleriñ müzâyede müddeti olan otuz gün zarfında icrâ dâ’iresine mürâca’at etmeleri i’lân olunur.

[S2, s3] (1) **Āşâr-ı Münteşire:**

(2) **Ayın Tarihî**

(3) Maṭbû’ât-ı Müdiriyyet-i Umûmiyyesi tarafından (4) pek zengin ve şâyân-ı istifâde bir münderecâtla (5) neşr edilen bu mecmû’anın²⁵ 12’nci cildiñ 36’ncı (6) nüshası intişâr etmiştir. Ḳârî’in-i kirâma (7) muṭâla’ası ḥâşşaten tavşiyе olunur.

(8) **Mâliye Muḥâsebeciliginden:**

(9) Cizre ḳazâsına tâbi’ Ḥayâke Ḳaryesi

(10) Cizre ḳazâsına tâbi’ Kerkîdor Ḳaryesi

(11) Cizre ḳazâsına tâbi’ Heftegân Ḳaryesi

(12) Cizre ḳazâsına tâbi’ Vaḥşid²⁶ Ḳaryesi

(13) Cizre ḳazâsına tâbi’ Selekon²⁷ Ḳaryesi

(14) Cizre ḳazâsına tâbi’ Manşûri²⁸ Ḳaryesi

²⁴ Mardin’in Kızıltepe ilçesinin ilk isimlerinden biridir.

²⁵ Bu mecmua ile ilgili detaylı bilgi için bk. Kocaoğlu, Bünyamin, (t.y.) *Ayin Tarihi Mecmuası*, <https://ataturkansiklopedisi.gov.tr/bilgi/ayin-tarihi-mecmuasi/>.

²⁶ Şırnak’ın Silopi ilçesine bağlı “Başverimli” beldesidir. Yaygın olarak “Telkabin” adıyla bilinir.

²⁷ Şırnak’ın İdil ilçesine bağlı olan köyün yeni adı “Kuyulu”dur.

²⁸ Eski zamanlarda Mansûriyye olarak bilinen köyün yeni adı “Yalımköy”dür. (Cizre, Şırnak)

(15) Emvâl-i metrûke ve maḥlûleye ‘â’id olup bâlâda (16) muḥarrer ḳurânîñ iki senelik bedel-iicârî üç (17) Ḥazîrân’da ihâle-i ḳaṭ’iyyesi icrâ ḳılınmaḳ üzere (18) yigirmi gün müddetle müzâyedeye ḳonıldığı Cizre (19) Mâl Müdürlüğinden bildirilmekle buraca ṭalibi zuhûrî ḥâlinde muḥâsebe-i vilâyete mürâca‘at (20) eylemeleri lüzûm-ı i‘lân olunur.

(21) Maḥkeme-i Aşliyye Riyâsetinden:

(22) Aḥz ü cerḥ etdikleri iddi‘âsıyla *maznûnu‘aleyhim* (23) olan Ḥâlid Muḥammed Oşmân ve Ḥasekü memlûkü ve Muhâcir Mehmed’iñ (24) Ḥudûd-ı Millî ḥâricinde Ḥamdûnî Ḳaryesinde sâkin (25) oldukları ḥâsebiyle kendülerine tebliġât ifâsı mümkün (26) bulunmadığından tebliġâtıñ i‘lânen ifâsı ḳarâr-gîr olmuş (27) ve yevm-i muḥâkeme 30 Ḥazîrân 927 Perşembe gününe (28) ta‘lîḳ olunarak bu bâbda şâdir olan celb müzekkereleriniñ (29) nüşhalarında maḥkeme dîvân-ḥânesine ta‘lîḳ edilmiş (30) olduğu i‘lân olunur.

[S2, s4] (1) Mârdîn Maḥkeme-i Aşliyye Riyâsetinden:

(2) Esâs Numrosı:461; Ḳarâr Numrosı:490.

(3) 22.000 ġuruş da‘vâsından dolayı (4) Mârdînli Nemes-zâde Ḥüseyn Câhid Efendi (5) imzâsıyla Mârdîn Maḥkeme-i Aşliyyesi ḥuḳûk (6) kısmına müdde‘â-‘aleyh Da‘îmî Ḳaryeli Maḥmûd b. (7) Şûfî Şeyḥmûs ḥakkında müteḳaddim 8 Şubat 927 (8) târiḥli istid‘ânıñ mu‘âmele-i lâzimesi ba‘de’l-icrâ (9) ḥuşuş-ı mezkûruñ icrâ-yı muḥâkemesi için (10) işbu 927 senesi şehr-i Mart’iñ 23’üncü (11) Çehâr-şenbe günü yevm-i muḥâkeme bi’t-ta‘yîn-i ṭarafeyn (12) nâmına da‘vetiye varaḳaları estâr ve tesyâr (13) ḳılınmış idi. Yevm-i mu‘ayyen-i mezkûrda Hey’et-i (14) Maḥkeme bi’t-teşkil müdde‘î Ḥüseyn Efendi maḥkemeye (15) gelmiş isede müdde‘â-‘aleyh Maḥmûd gelmediği bi’n-nidâ-i (16) mübâşir ṭarafından ḥaber verilmesine mebnî lede’t-tedḳîḳ (17) merḳûm Maḥmûd’unḥaṭṭıñ cenûbuna gitdiği bilâ-tebliġ (18) i‘âde ḳılınan da‘vetiye varaḳası zâhrındaki (19) meşrûḥâtdan añlaşılmagla ḥarcı müdde‘î (20) ṭarafından verilmek üzere ġazete vâsıtasıyla (21) merḳûm Maḥmûd nâmına i‘lânen tebliġât icrâsına (22) ve muḥâkemeniñ 4 Mayıs 927 Çehâr-şenbe günü (23) sâ‘at ṭokuz râddesine ta‘lîḳine müttefaḳanḳarâr (24) verilerek tefhîm ḳılınmışdı. Yevm-i mu‘ayyen-i mezkûrda (25) Hey’et-i Maḥkeme bi’t-teşkil müdde‘î Ḥüseyn Efendi (26) maḥkemeye gelmiş isede müdde‘â-‘aleyh Maḥmûd’a ġazete (27) vâsıtasıyla i‘lânen tebliġât ifâ edildiği ḥâlde (28) gelmediği bi’n-nidâ-i mübâşir ṭarafından ḥaber verilmesine (29) mebnî müdde‘îniñ talebiyle ġıyâbında muḥâkemeniñ icrâsına (30) ḳarâr verilerek ba‘de’t-tefhîm ‘alenen muḥâkemeye mübâderetle [S2, s5] (1) müdde‘î Ḥüseyn Efendi imzâsıyla verilen ve ‘aynı (2) târiḥde mu‘âmele-i ḳaydiyyesi icrâ ḳılınmış olan (3) esâs-ı da‘vâ‘arzuḥâlî ḳırâ’at etdirildikde (4) ḥulâşası 341/1925 senesi zarfında Da‘îmî (5) Ḳaryesinde icrâ eylediği zer‘iyyâtdan²⁹ müteḥaşşıl (6) ikiyüz ölçek buġday ile ikiyüz elli ölçek (7) arpa şerîki bulunan ḳarye-imezkûreli Maḥmûd (8) b.Şûfî Şeyḥmûs yedinde bırakılmış isede (9) te’diyesinden imtinâ‘ etdiginden celbiyle muḥâkemeleriniñ (10) icrâsı ve

²⁹ zer‘iyyâtdan: “ze” harfiyle yazılmıştır MN (Matbu Nüsha)

zahâ'ir-i mezkûreniñ 'aynen (11) veyâhûd bedelleri olan ma' denî yigirmi iki (12) biñ ğuruşuñ taşşîli talebinden 'ibâret oldığı (13) görüldi. Müdde'î Hüseyin Efendi'nin şûret-i (14) da' vâsî şorulduğda kırâ'at olunan istid'âsınıñ (15) münderecâtını şifâhen tekrârla berâber yedinde sened (16) olmayupmüdde'â- 'aleyhiñ 'inde'l-i' tirâz-ı yeminden (17) nükûlüne ta' lîken müdde'âya zahâ'iriñ 'aynen taşşîlini (18) taleb ve hâric diyeceği kalmadığını söylemekle (19) maħkemece de şâyân-ı tedkîk başka bir cihet (20) kalmadığından hitâm-ı muħākeme tefhîm kılındı.

(21) İcâbı lede'l-müzākere müdde'î Mârdînli Nemes-zâde (22) Hüseyin Câhid Efendi tarafından maħkememize (23) hitâben verilen istid'âda 341/1925 senesi zarfında (24) Da'îmî Karyesinde icrâ eylediği zer' iyyâtdan³⁰ (25) muteħaşşıl beher ölçegi ma' denî altmış ğuruş (26) hesâbıyla iki yüz ölçek buğday ve beher ölçegi (27) ma' denî kırk ğuruş hesâbıyla iki yüz elli (28) ölçek arpanıñ 'aynen veyâhûd bedelleri olan (29) *min haysi'l-mecmû'* ma' denî yigirmi iki biñ (30) ğuruşuñ kendüsinden taşşîline karar verilmesi (31) taleb ü iddî'â eylemekle hatıñ cenûbunda bulunduğ [S2, s6] (1) cihetle Mârdîn Gazetesi vâsıtasıyla i' lānen (2) icrâ kılınan tebliğâta rağmen maħkemeyegelmemiş (3) olan müdde'â- 'aleyhiñ ğıyâbında muħākeme icrâsına (4) dâ'ir müdde'îniñ vâki' olan talebine binâ'en ğıyâbında (5) icrâ kılınan muħākeme neticesinde müdde'îniñ bu (6) bâbdaki da' vâsınıñ ispâtından izhâr-ı 'acze (7) müdde'â- 'aleyhiñ 'inde'l-i' tirâz yeminden nükûlüne (8) ta' lîken mezkûr buğday ve arpanın yâ'aynen veyâ (9) bedelen taşşîlini taleb etmiş ve hâdişe Kânûn-ı (10) Medeni'nin mevki'-i mer' iyyete vaz'ı târihinden (11) muqaddem vâki' olduğu hasebiyle eski kânûnuñ (12) aħkâmına tâbi' bulunduğ kânûn-ı mezkûruñ (13) şûret-i taṭbîki haqqındaki kânûnuñ birinci (14) maddesiniñ şarâhati iktizâsından bulunmuş olmağla (15) uşul-i hukûkiyyeye müzeyyel kânûnuñ on sekizinci (16) maddesine tevfiķen ve müdde'â- 'aleyhiñ 'inde'l-i' tirâz (17) yeminden nükûlüne ta' lîken müdde'âya olanikiyüz (18) ölçek buğday ve ikiyüz elli ölçek arpanıñ (19) mişlen müdde'â- 'aleyh merķumdan bi't-taṣṣil müdde'î (20) Hüseyin Efendi'ye teslimine ve maşârif-i muħākeme (21) olan yedi yüz yetmiş toķuz ğuruşuñ müdde'â- (22) 'aleyh Maħmûd'a taḥmîline kâbil-i i' tirâz olmağ üzere (23) 4 Mayıs 927 târihinde ğıyâben ve müttefaķen hükm (24) ü karar verilmiş ve bu bâbda şâdir olan i' lāmıñ (25) şûret-i muşaddaķası maħkeme divân-hânesine ta' lîk (26) edilmiş olduğundan tebliğ maķâmında kâ'im olmağ (27) ve müddet-i mu'înesi zarfında i' tirâz u temyîz vâki' (28) olmadığı taķdîrde i' lām-ı mezkûr kesb-i (29) kaṭ' iyyet etmiş nazarıyla bakılacağı luzümü i' lān (30) olunur. (31) [Mârdîn-Vilâyet Maṭba'ası]

³⁰ zer' iyyâtdan: "ze" harfiyle yazılmıştır MN

EK-3: 1928 Tarihli Mardin Vilayet Gazetesi (Sayı: 47, Sayfa:1)

